Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

1990 йил 25 ноябрь
ЯКШАНБА
№ 269 (5.062).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин

Мавсум сарҳисоби

ИШЛАГАН ТИШЛАЙДИ

Арнасой ноҳиясидаги Васильевский номли давлат хўжалиги бу йил тайёрлов пунктларига 4.200 тонна хом ашё етказиб берди. Чўлқуварлар етиштирилган ҳосилни биринчи ва иккинчи навларга топширдилар.

— Пахтачиликдаги муваффақиятимизнинг асосий сабаби — ер соҳиблигини меҳнаткашларга топширганимиздадир, — дейди давлат хўжалиги бош иқтисодчиси Сайфиддин Қурбонов.

Хўжаликда чорвачилик ва сабзавотчиликка ҳам алоҳида эътибор берилаётир. Давлатга дон, сабзавот, полиз маҳсулотлари топшириш йиллик режалари зиёдаси билан уддаланди. Кумуш тола топшириш эса 146 фоиз бўлди.

Чорвадорлар 567 бош қорамол парваришлашмоқда. Шунинг 203 боши соғин сигирдир. Давлатга сут топшириш режаси 103 фоизга уддаланди. Гўшт тайёрлаш йиллик режаси эса 102 фоиз бўлди. Йил охиригача уларнинг миқдори янада ошади. Бу муваффақиятларда Хадича Утепова, Тиниқой Усмонова каби сут соғарлар ва Қаршибой Гулбоев, Ҳаитбой Гулмуродов сингари молбоқарларнинг муносиб улуши бор.

Давлат хўжалиги иқтисодчилари йил якунларини чиқаришаётган шу кунларда деҳқонлар ҳам қўл қовуштириб ўтиришгани йўқ. Айни кунларда меҳнат аҳли келгуси йилда ялпи ҳосил салмоғини ошириш ниятида кузги-қишки тадбирларни жадал ўтказмоқдалар.

Даромадга яраша буромад. Меҳнаткашларнинг иш ва меҳнат шароити ҳам яхшиланмоқда. Хўжаликда 2 мингдан зиёд аҳоли истиқомат қилади. Уларга новвойхона, универмаг, маиший хизмат уйи, ўрта мактаб, болалар боғчаси, ошхона хизмат кўрсатаяпти. Ҳозир ҳаммом ва қишки клуб қурилиши жадал олиб борилмоқда.

Бу ерда меҳнаткашларнинг яшаш ва турмуш шароитини яхшилашга эътибор кучайтирилмоқда. Ҳар бир оилада мол бўлиши таъмин этилган. Томорқа ажратилган. Шу кунгача шахсий фермаларга 800 тонна хашак, 40 тоннадан зиёд комбикорма сотилди.

Хўжалик рентабелликни ўтган йилга нисбатан 41,2 фоизга етказишни мўлжалламоқда. Натижада меҳнаткашларнинг турмуш тарзи яхшиланади.

А. НОРБОЕВ.

Поп районидаги «Навбаҳор» давлат хўжалигининг 1-бўлими аҳли пахта тайёрлаш режасини пешқадамлар қаторида адо этган эди. Эндиликда кузги-қишки ишларга зўр берилаяпти. Илғор механизатор Шерали Абдураззоқов ҳар куни 8—10 гектар ерни шудгорламоқда. Совхоз бўйича бу ишга 32 та ҳайдов трактори сафарбар этилган.

СУРАТЛАРДА: 1. Моҳир механизатор Ш. Абдураззоқов. 2. Шудгорлаш пайти.

Суратларни М. ХУДОЙҚУЛОВ олган.

ЯЛТАГА—ИШГА

«Туямўйингидрострой» трестининг 2-қурилиш-монтаж бошқармаси прораби Б. Отамуродов бошчилигидаги бўёқчи-сувоқчилар бригадаси Ялтага, ишга жўнаб кетди. Уларнинг юки унчалик кўп эмас — асбоблар ва махсус коржомалардан иборат. Бригадага «Ўзбекистон» санаторийсини таъмирлаш ишониб топширилган. Хоразмлик усталар кўп қаватли курорт биносининг шифтларига ганч билан пардоз беришлари, бошқа мураккаб ишларни бажаришлари керак бўлади.

Бу ерда хизмат сафарига олдиндан тайёргарлик кўрдилар. Бригадага Туямўйин ГЭСи биносига пардоз беришда, Амударёдаги мазкур ирригация-энергетика комплексининг бошқа иншоотларида ишлаб ўрнак кўрсатган тажрибали усталар киритилган.

(ЎзТАГ).

ВИЛОЯТ КЕНГАШИНИНГ СЕССИЯСИ

БУХОРО, 23 ноябрь. (ЎзТАГ). Халқ депутатлари Бухоро вилоят кенгашининг сессиясида вилоят иқтисодиётини барқарорлаштириш тадбирлари ва бозор муносабатларига ўтиш қоидалари кўриб чиқилди. Депутатлар 1991 йилда вилоятни ривожлантиришнинг асосий йўналишларини ва келаси йил бюджетини муҳокама қилдилар.

Халқ депутатлари вилоят Кенгаши раёсатининг фаолияти тўғрисидаги ҳисобот тингланди. Халқ депутатлари вилоят Кенгашининг раиси, Бухоро вилоят партия қўмитасининг биринчи котиби Д. С. Ёдгоров ҳисобот берди.

Депутатлар бошқа масалаларни ҳам муҳокама қилдилар.

«Қишлоқ ҳақиқати»га обуна давом этаяпти

ҲИММАТИНГИЗГА БАЛЛИ!

Шу кунларда жумҳуриятимизнинг ҳамма бурчакларида 1991 йил учун матбуот нашрларига обуна тўплаш давом этмоқда. Бу тадбир тугалланишига тобора оз муддат қолаётгани сайин муҳарриятимизга келаётган хат ва хабарлар оқими кўпаймоқда. Гарчи келгуси йил учун рўзнома ва жаридаларга ёзилиш бирмунча қийинчилик билан бораётган бўлса-да, ҳақиқий муштарийлар севимли нашрлари билан ҳамкор ва дўст бўлиб қолмоқдалар.

Бу йил хайрли бир ташаббус кенг ёйилди. Хўжаликлар, корхоналар ва ташкилотлар кам таъминланган ишчи-хизматчиларини, уруш ва меҳнат фахрийларини, кўп болали оилаларни нашрларга жамоа маблағи ҳисобидан ёздиришмоқда. Табиийки, бу ўзаро ҳамжиҳатликни мустаҳкамлаш билан бирга бўлғуси муштарийларга катта ёрдамдир.

Мана, Қува районидаги «Коммунизм» жамоа хўжалиги партия ташкилоти котиби Аъзамжон Акбаров йўллаган мактуб:

«Жамоа хўжалигимиз йирик, сертармоқ. Барча соҳалар йил сайин ривожланиб, тобора кўпроқ самара келтирмоқда. Жорий йилда қўлга киритган ютуқларимиз ҳам салмоқли. Айниқса, пахтакорларимиз юқори натижаларга эришдилар.

Меҳнатда эришаётган муваффақиятлар колхозчиларимизнинг турмушини яхшилашга, маданий даражасини юксалтиришга кўмаклашмоқда. Сир эмас, эндиликда қишлоқ кишиси ҳам янгиликларга ўч, ўқимишли бўлиб қолди. Бу борада нашрларнинг иши катта. Шу боисдан улар келгуси йил учун ўзлари ёқтирган рўзнома ва ойномаларга ёзилишмоқда. Таъкидлаш керакки, «Қишлоқ ҳақиқати» хўжалигимиз аъзоларининг энг яқин дўсти ҳисобланади. Деҳқонлар, чорвадорлар, шу каби турли касб эгалари ундан йўл-йўриқ ва кўрсатмалар оладилар, илғорлар тажрибаси билан танишадилар. Рўзнома ва унинг муҳарририятига алоқаси бўлмаган сабабларга кўра обуна нархи кўтарилганлиги шубҳасиз, баъзи муштарийларни ўйлантириб, иккилантириб қўйди. Шуни ҳисобга олиб, хўжалигимиз бошқаруви, партия, касаба уюшмаси қўмиталари қарори билан меҳнат илғорларидан 50 киши колхоз ҳисобидан «Қишлоқ ҳақиқати»га обуна қилинди. Биз севимли рўзномамиз келгуси йилда яна ҳам ўқимишли бўлишига ишонамиз».

Риштон райони меҳнаткашлари жорий йилда барча соҳаларда яхши натижаларга эришмоқдалар. Табиат тантилиги ушбу район пахтакорларини ҳам беҳад қувонтирди. Улар мўл ҳосил етиштириб, катта ютуқларни қўлга киритдилар. Давлатга 34.700 тонна ўрнига 37.000 тоннадан зиёд сифатли хом ашё сотилиб, топшириқ ортиғи билан уддаланди. Хўжаликларнинг ва мавсум иштирокчиларининг ҳамёнларига мўмай пул тушди. Бу йил бошқа тармоқлардан ҳам яхши даромад олиш мўлжалланмоқда. Моддий манфаатдорлик ошганлиги қишлоқ кишилари 1991 йил учун ўзлари танлаган рўзнома ва ойномаларга вақтида обуна бўлишларига жиддий ёрдам берди.

Риштонликлар ҳақида бежиз тўхталаётганимиз йўқ. Куни кеча муҳарриятимизга бир қанча хушхабарлар келди. Уларда райондаги хўжаликлар «Қишлоқ ҳақиқати»га обуна бўлишда ўз меҳнатчиларига амалий мадад кўрсатишгани таъкидланган. Айни пайтда рўзномани янада қизиқарли, қишлоқ кишиси кўнглига яқин қилиш мақсадида таклифлар билдирилган. Мана, улар:

— Хўжалигимиз деҳқонлари ишни ташкил этишда, илғор усулларни ўрганишда «Қишлоқ ҳақиқати»га суяниб қолишган. Шуни айтиш керакки, бу рўзнома кўп йиллардан бери бизга яхши таниш, яқин кўмакдош. Саҳифаларида ўзимизнинг иш тажрибаларимиз ҳақида бир неча марта ҳикоя қилганмиз. Шу боисдан ишчиларимиз уни севиб ўқийдилар.

Меҳнат аҳли рўзномага келгуси йил учун иштиёқ билан ёзилди. Лекин бозор иқтисодиётига ўтиш муносабати билан унинг нархи деярли икки ярим баравар қимматлашгани кам даромад кишиларни бироз қийнаб қўйди. Бизнинг хўжалигимизда ҳам олаётган иш ҳақи рўзғор тебратишга учмауч бўлаётган ишчилар кўпгина. Уларнинг оилаларида 6—7 фарзанд бор. Болаларни кийинтириш, еб-ичириш осон эмас. Маъмурият, партия, касаба уюшмаси қўмиталари биргаликдаги мажлисда шу масалани кўриб чиқиб, 30 кишини 1991 йил учун «Қишлоқ ҳақиқати»га хўжалик маблағи ҳисобидан обуна қилишга келишдилар. Келгуси йилда рўзномани бепул олиб ўқувчилар орасида серфарзанд оилалар, уруш ва меҳнат фахрийлари бор. Рўзнома бундан буён ҳам ўй ва фикрларимизга ҳамоҳанг бўлади деган умиддамиз.

О. ЖАББОРОВ,
Алишер Навоий номли давлат хўжалигининг директори».

●

«Хўжалик ўз жамоаси билан фойда топади. Меҳнатда эришаётган ютуқларимиз ишчиларимизнинг пешона тери самарасидир. 1991 йил учун рўзнома ва жаридаларнинг нархи ошганлиги айрим кишиларни ўйлантириб қўйди. Бу бежиз эмас. Уларнинг топиш-тутишлари ҳисобли. Шуни эътиборга олиб хўжалигимиз маъмурияти жамоат ташкилотлари билан бамаслаҳат бундай кишиларга ёрдам кўрсатишга қарор қилди. Моддий жиҳатдан қийналаётган оилалар, кексалар, меҳнат илғорларининг маълум қисми келгуси йилда рўзномаларни бепул олишади. Улар орасида «Қишлоқ ҳақиқати»га хўжалик маблағи эвазига ёзилган 30 нафар киши ҳам бор.

Д. КАРИМОВ,
«Ўзбекистон ССЖ 50 йиллиги» давлат хўжалигининг директори».

●

«1991 йил учун нашрларга обуна бўлиш одатдагидан бошқача тарзда ўтди. Рўзнома ва жаридаларнинг нархи қимматлашгани туфайли аввалига кўпчилик иккиланди. Шунинг учун дастлаб белгиланган обуна муддатида кўп кишилар ёзилишга улгуришмади. Лекин бу мавсум 30 ноябрга қадар узайтирилганлиги айни муддао бўлди. Шубҳасиз, қўшимча вақт барча рўзнома ва жаридаларнинг келгуси йилги муштарийларини сезиларли миқдорда кўпайтирди.

Хўжалигимиз ишчилари илгаридан «Қишлоқ ҳақиқати» ихлосманди. Рўзнома саҳифаларида меҳнаткашнинг қувончу ташвишлари, қишлоқ ҳаёти ўз аксини топади. Шу билан бирга мамлакатимиз ва бутун дунёда рўй бераётган янгиликлар ҳам мунтазам ёритилади. 1991 йилда ҳам уни кўпчилик ўқиб боради. Қурби етганлар рўзномага кўнгилли бўлиб ёзилишди. Аммо бугунги кунда ҳамма оиланинг ҳам моддий аҳволи бир хил эмас: биров ўзига тўқ, озми кўпми жамғармасига эга, иккинчи киши эса амаллаб кун ўтказади. Хўжалик маъмурияти, партия, касаба уюшмаси қўмиталари бундайларга ёрдам кўрсатишга қарор қилдилар. Уруш ва меҳнат фахрийларидан, камдаромадли ва серфарзанд кишилардан 50 нафари келгуси йил учун «Қишлоқ ҳақиқати»га хўжалик ҳисобидан обуна қилинди.

Шу ўринда рўзнома ижодий жамоасига бир истагимиз бор. Кейинги вақтларда меҳнат илғорлари ҳақида очерк ва лавҳалар камроқ босилаяпти. Ҳолбуки рўзномада ўзи ҳақида мақола ўқиш кишига ҳар қандай мукофотдан кўра кўп завқ бағишлайди, кучига куч, ғайратига ғайрат қўшади.

Ғ. МАМАЖОНОВ,
«Риштон» давлат хўжалигининг директори».

●

«Хўжалигимизда 1991 йил нашрларга обуна бўлиш қизғин давом этмоқда. Унинг қийинчиликлари баҳамжиҳатлик билан бартараф қилинмоқда. Шундай мушкулликлардан бири, шубҳасиз, рўзнома ва жаридалар нархи бирмунча ошганлигидир. Маъмурият, партия, касаба уюшмаси қўмиталари ўзаро кенгашган ҳолда айрим кишиларга амалий ёрдам кўрсатишга қарор қилинди. Хўжалик ҳисобидан пул ажратилиб, оилавий шароити оғирлиги туфайли обуна бўла олмаётган ишчи ва нафақахўрлар турли нашрларга ёздирилди. Келгуси йилда 20 хонадонга «Қишлоқ ҳақиқати» ана шу тариқа кириб борадиган бўлди. Таклифимиз шуки, қишлоқнинг серқирра ҳаёти рўзнома саҳифаларида чуқурроқ ёритилса.

А. ҲУСАНОВ,
«Ленинизм» давлат хўжалигининг директори».

●

«Бозор иқтисодиётига ўтиш қишлоққа, меҳнаткашлар турмушига қандай таъсир кўрсатади? У одамларга нима беради? Бу саволларга жавоб топиш ҳозирги кунда барчани қизиқтиради. «Қишлоқ ҳақиқати» яқин кўмакдошимиз, маслаҳатчимиз бўлгани учун шу масалаларни кенг ва атрофлича тушунтириб борса. Бу нафақат бизнинг, балки кўпчилик муштарийларнинг истаги, деб ўйлайман. Шу кунларда эса рўзномага обуна бўлиш давом этмоқда. Бошқарув жамоат ташкилотлари билан келишиб, 20 кишини 1991 йил учун «Қишлоқ ҳақиқати»га хўжалик ҳисобидан обуна қилди.

Ҳ. ЮСУБЖОНОВ,
Куйбишев номли жамоа хўжалиги бошқаруви раиси».

●

Юқорида айтганимиздек, бу хабарларнинг ҳаммаси Риштондан. Охунбобоев районидаги Алишер Навоий номли жамоа хўжалигидан ҳам шундай мазмунда хат олдик. Бошқарув раиси Турсунбой Қодиров имзо чеккан бу мактуб билан ҳам танишинг:

— Жамоа хўжалигимиз экин майдонлари Марказий Фарғонада жойлашган. Пахта ва бошқа қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштириш борасида яхши натижаларга эришаяпмиз. Жорий йил ҳам муваффақиятли якунланмоқда. Пахтакорларимиз 838 гектар ерда ғўза ўстириб, ҳар гектар ердан 26,4 центнердан ҳосил йиғиштириб олдилар. Қабул пунктларига 2.222 тонна сифатли хом ашё топширилди.

Бозор иқтисодиётига ўтиш муносабати билан келгуси йилда рўзнома ва ойномалар нархи кўтарилди. Бизда эса даромади кам оилалар талай. Бошқарув, партия ва касаба уюшмаси қўмиталари қарори билан уларга ёрдам кўрсатилди. 20 киши пул тўламай, хўжалик маблағи ҳисобига 1991 йил учун «Қишлоқ ҳақиқати»га ёзилди.

Бундай хат-хабарлар таҳририятимизга тўхтовсиз келиб турибди. Қарс икки қўлдан чиқади. Муштарийларимиз ишончи, хўжалик ва ташкилот раҳбариятининг беминнат мадади ижодий жамоамиз аъзоларини беҳад қувонтиради. Билдирилган талаб, таклиф ва истаклар албатта инобатга олинади.

Э. ИБРОҲИМОВ.

Янгича ёндашув

Катта мукофот — тежамкорга

Йиллар ўтаверади, ҳаёт қирраларию жозибалари кашф этилаверади, инсон меҳнати кўзга ташланмайдиган ерларни назаркарда жойларга айлантираверади. Улуғтоғ этакларида ҳам шундай бўлди. Бундан ўн тўрт йил муқаддам кимсасиз қирлар бағрида чорвачиликка ихтисослашган «Ленин комсомоли» давлат хўжалиги барпо этилди. Унинг зиммасига нафақат Марҳамат райони, балки бутун вилоят хўжаликларини наслли сигирлар билан узлуксиз таъминлаш вазифаси юклатилган эди.

Бироқ хўжалик «чақалоқ»лигидаёқ мажруҳ бўлиб қолди. Режалаштириш идораларининг зуғуми остида озуқа экинларига ажратилган майдонларга чигит экилди. Сабаби «фалон тонна пахта топшириш» юкланганди. Ҳали оёққа туриб улгурмаган хўжаликка пахта, озуқа, дон, сут, гўшт, наслли сигир етказиб бериш қатъий топшириқ қилиб қўйилди. Оқибатда у бир ёқли бўлолмай, асосан зарар кўрди.

Мана, бир неча йилдирки, унинг зиммасидан ортиқча юклар олиб ташланиб, чинакам наслчилик хўжалигига айлана бошлади.

— Ўн тўрт йилдан бери қолоқлик ботқоғида юрган хўжалик жорий йилни фойда билан якунлаётир, —дейди директор Йўлдошхўжа Маҳмудов. — Бундай бўлишининг биринчи замини тўла ихтисослашувга ўтганимиз бўлса, иккинчидан, ижара ҳар бир ишчини ўз бурчини англашга олиб келди.

Дарҳақиқат, бунга ўз-ўзидан эришилгани йўқ. Бултур ҳамма жабҳада ижара усулига ўтилди. Ўн тўртта кооператив ташкил этилди. Шулардан саккизтаси деҳқончилик соҳасида бўлиб, ем-хашак етиштирилади. Булардан ташқари боғдорчилик, чорвачилик, автопарк, қурилиш ҳам ижарага берилиб, ҳар бири мустаҳкам кооперативларга айлантирилди. Улар ўз марказларига, ҳисобчисига, жамғармасига, техникасига эга бўлишди. Демак, ернинг, мулкнинг, техниканинг, чорва ҳайвонларининг, хуллас, ҳамма нарсанинг эгаси тайин. Илғор усулнинг афзаллиги шунда кўриндики, бажарилган ишнинг кўлами, ютуғи, камчилиги кимга тааллуқли экани барчага яққол аён.

Кооперативлар ўзаро, шунингдек, маъмурият билан шартномалар тузишди. Иш шу асосда олиб борилди. Дастлаб англашилмовчиликлар, баҳслар, масъулият ва бурчни аниқлаштириб олиш борасида қизғин тортишувлар бўлди, албатта. Бироқ иш тезда изга тушиб, юришиб кетди.

Хўжаликни бундай бошқариш деҳқонга, чорвадорга, боғбонга, техника хизматчиси ва қурувчига нималар бераётир, деган савол туғилиши табиий. Тушунарли бўлиши учун чорвачилик кооперативи фаолиятини ихчам таҳлил қилиш кифоя. Унга бош зоотехник Маҳамаджон Иброҳимов раҳбарлик қилади. Унинг қўлида деҳқончилик, техника, автопарк, умумий овқатланиш, қурилиш кооперативлари билан имзоланган шартномалар бор. Қўшнилар йил давомида чорвадорларга қанча хашак, ем, мева, полиз маҳсулотлари, техника, қурилиш материаллари, озиқ-овқат етказиб беришлари шартномаларда аниқ белгилаб қўйилган. Агарда режа бузилса, айбдор шундоққина кўзга ташланади ва у йўл қўйган камчилиги учун жавоб беради. Айтайлик, кўк беда вақтида олиб келинмади. Деҳқончилик кооперативи уни тайёрлаб қўйган-у лекин транспорт вақтида бўлмади. Демак, бунга автопарк жавобгар. Чорвачилик ва деҳқончилик кооперативларининг ўша кунги зарари шу кооператив зиммасига тушади. Мабодо, транспорт тайёр турса-ю ем-хашак вақтида тайёрланмаган бўлса, ишни муддатида бажарилмагани учун зарарни деҳқончилик кооперативи тўлашга мажбур.

Таҳлилни чорвачилик кооперативи ишининг кўлами ва самарасидан бошлаган эдик. Юқоридаги тартибда иш юритиладиган бўлса, мазкур жамоа аъзолари зиммасида фақат наслли сигирларни талаб этилаётган даражада парвариш қилиш юмуши қолади. Ем-хашак тайёр, транспорт етарли, ишчилар учун қулай шароит мавжуд. Яхши ёки ёмон чорвадорни билиш учун етук мутахассис ёхуд зеҳнли ҳисобчига ҳожат йўқ. Ҳар ким меҳнатига яраша ҳақ олади. Бундай шароитда ҳамма яхши ишлаб, кўпроқ даромад олишга интилади.

Бир мисол: молбоқар Шарофиддин Бобоназаров турмуш ўртоғи Жамилахон билан йил бошида 58 бош бир яшар наслдор бузоқларни шартнома асосида қабул қилган эди. Режа бўйича тўққиз ойда уларни 5.812 килограммга семиртириш керак. Ҳақиқатда эса шу муддат ичида 6.400 килограмм эт қўшилди. Улар режада белгиланганидан ортиқча семиртиришгани учун қўшимча ҳақ олишади. Сигирсоғар Зубайда Асқарова эса 18 бош сигирдан тўққиз ойда кўзда тутилган 43.740 килограмм ўрнига 47.159 килограмм серқаймоқ сут соғди. Ёки деҳқончилик кооперативи аъзоси Ойқўзи Жўраев 5 гектар майдонда беда ўстирди. Шартнома бўйича гектаридан 300 центнердан кўкпоя топшириши керак эди. У ҳосилдорликни гектар бошига 476 центнерга етказди, натижада даромади 4.857 сўм ўрнига 6.568 сўмни ташкил этди.

Хўжаликда кўтаринки меҳнат муносиб рағбатлантирилаяпти. Бузоқларни мўлжалдагидан юқори даражада семиртиргани учун молбоқар Ғуломжон Фозиловга тирик вазни 320 килограммли тана бепул мукофотга берилди. Яна беш киши шундай тақдирланди. Ўтган йили ижарачи чорвадор Абдулфаттоҳ Собиров тежамкорлик билан ишлаб, 34 минг сўм фойда келтирди. Районда бу энг юқори кўрсаткич эди. Ана шу фидойи меҳнати эвазига у «ГАЗ-24» енгил автомашинаси билан мукофотланди. Қувонарлиси шундаки, ҳар бир меҳнатчи самарали ишлашнинг моддий рағбатларини ҳис қилиб, кўриб турибди. Бу эса янада кўтаринки руҳдаги меҳнатга ундаётир.

Хўжалик аҳли жорий йилни яхши якунлаяпти. Дастлабки ҳисоб-китобларга кўра биринчи марта фойда билан чиқилмоқда. Бу кишиларга қувват бахш этиб, келгуси режаларни аниқлаштиришга кўмаклашмоқда.

Ҳозир бу ерда 1.200 ўрнига 1.500 бош қорамол парвариш қилинмоқда. Сигирлар ҳам белгиланганидан 35 бош зиёд. Бу йил вилоят хўжаликларига 400 бош зотли говмиш етказиб берилиши керак. Тўққиз ойда 300 бош жўнатилди. Вилоятда истиқболда сут етиштиришни кўпайтириш кўп жиҳатдан ушбу хўжалик аҳлининг меҳнатига боғлиқ. Сигир насли янада яхшиланса, хўжаликлар зотли говмишлар билан кўпроқ таъминланса, маҳсулот етиштириш кўпайиши табиий. Жорий йилда Марҳамат районидаги Ильич номли, Куйбишев номли, «Пахтакор», Балиқчи районидаги «Социализм», Куйбишев номли жамоа хўжаликларига талай швиц зотли сигирлар етказиб берилди.

— Четдан қараганда оддий чорвадормиз, лекин ишимиз жуда мураккаб, — дейди чорвачилик кооперативи бошлиғи, бош зоотехник М. Иброҳимов.— Наслни сақлаб қолиш ниҳоятда қийин. Биз шунчаки эмас, зотли сигир етказиб беришимиз керак. Бунинг масъулиятини чуқур ҳис қиламиз.

Муҳаммаджон ҳақ гапни айтди. Бу ерда ҳар бош ғунажин авайлаб боқилади. Бу йил Болтиқбўйи жумҳуриятларидан 135 бош швиц зотли 12—15 ойли бузоқлар келтирилди. Ҳар бирининг гувоҳномаси бор. Унда бутун насли, парвариш қилиш усуллари ёзиб қўйилган. Шундай бўлса-да, мутахассислар қаттиқ текшириб, 40 кун карантинда сақланди. Сўнгра тажрибали ижарачиларга 40—50 тадан бўлиб берилди.

Бундан кейинги жараёнлар ҳам мураккаб, емиш хилларига сўзсиз риоя қилиниши керак, жониворлар 4—5 маҳал озиқлантирилади. Ҳамиша рационда белгиланган озуқа берилиши шарт. Ҳаммасининг жамғармаси 40 килограмм. Ғунажинларнинг тирик вазни 350 килограммга етказилади. Агар оғирлиги шунча бўлмаса, мол ҳам, ундан туғиладиган бузоқ ҳам айниб, насли бузилади.

Биринчи марта бузоқлаган ғунажин ўртача 5—6 литрдан ошириб сут бера бошласа, хўжаликларга сотилади. Мабодо, сути кам бўлса, ҳисобдан чиқарилиб, гўшт учун бўрдоқига боқилади. Шу кунларда хўжаликларга сотиш учун тайёрланган биринчи туғма сигирлар 8—9 килограммга етказиб сут бераётир. Наслли бузоқ олиш режаси ҳам бажарилиш арафасида. Йил давомида ҳар 100 бош сигирдан 83 бош бузоқ олиш кўзда тутилган, 9 ой ичида 79 бошдан тўғри келди.

Хўжаликда наслли сигир етиштириш билан бир қаторда сут, гўшт тайёрлаш ҳам ортиб бораётир. Жорий йилда 100 тонна гўшт, 200 тонна сут топшириш мўлжалланган. Чорвадорлар эса 10 ойдаёқ 121 тонна гўшт, 350 тонна сут жўнатдилар. Кўриниб турибдики, силжиш бор, моддий манфаатдорлик ортаяпти.

Аҳил жамоа қишловга ҳар томонлама пухта ҳозирлик билан келди. 1.717 тонна ўрнига 2.186 тонна ем-хашак жамғарилган. Бу ҳар бир шартли молга 20,5 центнер озуқа демак. Деҳқончилик кооперативлари ёзда катта масъулият билан ишлашди. Шартнома тузилаётганда улар билан келишилиб, белгиланганидан ортиқча озуқага алоҳида нарх қўйилди. Ижарачи режадагидан 100 тонна ўрнига 120 тонна беда ёки дон етиштирди, дейлик. Шу ҳосилнинг 20 тоннаси ижарачи ихтиёрида бўлади. Хўжалик ҳар килограмм ортиқча ҳўл бедага 0.4 тийиндан, қуруқ пичанга 10 тийиндан, силосга 5 тийиндан, сомонга 6 тийиндан, донга 25 тийиндан ҳақ тўлайдиган бўлди. Хоҳлаган ижарачилар ортиқча тайёрланган ҳосилга шу нархда ҳақ олишди, истамаганлари ўзларида олиб қолишди. Бу қишловга мўл озуқа жамғариш имконини берди. Адир ерларида насослар ёрдамида сув чиқарилади, шунга қарамай ижарачи деҳқонлар режадагидан юқори ҳосил етиштирдилар.

Хуллас, «Ленин комсомоли» давлат хўжалиги аҳли бурчни чуқур англаб иш юритаётгани бугунги натижалардан кўриниб турибди. Улар учун меҳнат қадри ортиб бораётгани аён. Қанчалик яхши самарали тер тўкилса, даромад ҳам шунча мўмай бўлади. Ишчилар ер, сув, техника, жамики мулк ўз қўлларига ўтаётганини ҳис қила бошладилар. Эгалик ҳуқуқи эса уларга мустаҳкам ишонч бағишламоқда.

А. ҚОРАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

Ўзбекистон Коммунистик партиясининг устави лойиҳаси муҳокамада

БОШЛАНҒИЧ ТАШКИЛОТ НУФУЗИ

Ўтган йил кузда бўлган партия йиғилишида коммунистлар бошланғич ташкилотнинг нуфузи сусайганлиги хусусида гапирдилар. Буни инкор эта олмайман. Таъкидланганидек, партком аъзолари, раҳбар ва мутахассислар оммадан узоқлашиб қолдилар. Белгиланган тадбирлар ташкилотчилик ишлари билан мустаҳкамланмади. Асосий камчилик нимада? Ана шу саволга жавоб излаб, ўтмишга мурожаат этаман.

Шеробод даштида Нуриддин Муродов номли давлат хўжалиги ташкил этилганида коммунистлар мени партком котиби этиб сайладилар. Муаммолар қалашиб ётарди. Бошпана, ичимлик сув танқислиги, жазирама иссиқ қўшимча қийинчиликлар келтириб чиқарарди. Бироқ эсанкираб қолмадик. Чўлқуварлар ўртасида оммавий-сиёсий, ғоявий-тарбиявий ишлар жонлантирилди. Партия аъзолари сўз ва шахсий ибратлари билан барчани олға ундадилар. Қанчалик оғир бўлмасин, одамлар тушкунликка тушмай, кун сайин унумли, самарали меҳнат қилишарди. Фидойилик, ташаббускорлик, ҳамжиҳатлик туфайли хўжалик қаддини ростлади. Чўл ўрнида пахтазорлар, боғ-роғлар барпо этилди. Вақт ўтиши билан, чамаси дастлабки натижалар билан кифояланa бошладик. Улуғ ном масъулиятини унутиб, шахсий муваффақияти ҳақида қайғураётган кишилар фаолиятига вақтида муносиб баҳо берилмади. Ҳал қилувчи дамларда юқоридан кўрсатма кутиб, кўп нарсани йўқотдик. Қайта қуриш, ошкоралик кўзимизни очди. Ҳозирги кунда бутун диққат-эътибор бошланғич ташкилот жанговарлигини оширишга қаратилган. КПСС XXVIII съезди, Ўзбекистон Компартияси XXII съездидан кейин партиявий иш усуллари тарихий ҳужжатлар асосида қайта қурилди. Ҳал қилувчи бўғинлар коммунистлар билан мустаҳкамланди. Цех партия ташкилотларининг котиблари ишнинг муваффақиятини мафкуравий жиҳатдан таъминлашга, илғор тажрибаларни оммалаштиришга, ижро интизомини мустаҳкамлашга алоҳида эътибор беришаяпти.

Давлат хўжалигининг партия комитети ҳисобида 125 нафар КПСС аъзоси бор. Улар масъулиятни чуқур ҳис этиб, барча тармоқни бирдек ривожлантиришга ҳаракат қилишаяпти. Бу йил азамат заршуносларимиз улкан муваффақиятни қўлга киритдилар. Эшмурод Алламуродов, Холмўмин Бозоров, Шайхол Турсунова, Ҳасан Бўронов, Раҳимберди Собиров етакчилик қилаётган бригадаларнинг уста деҳқонлари ҳар гектар ердан 42—44 центнердан хирмон кўтардилар. Ана шундай ташаббускор коммунистларнинг ғайрат-шижоати туфайли йиллик режа муддатидан илгари адо этилди. Биз партия топшириғи бериш йўли билан КПСС аъзоларининг ташаббускорлигини оширишга эришаяпмиз. Жумладан, Нурмат Қулматов мураббийчилик ҳаракатини авж олдириб, 5 нафар лаёқатли шогирд тайёрлади. Мўл, арзон ва сифатли ҳосил етиштириш бошловчиларидан бири бўлди. Хайрли ҳаракат аксарият бригадалар томонидан қўллаб-қувватланди.

Маҳаллаларда, хонадонларда фаоллар, тарғиботчилар ўтказаётган долзарб мавзулардаги суҳбатлар мақсадга эришишда омил бўлмоқда. Муҳим ишга 20 нафар партия фахрийи ҳам жалб этилган. Сўнгги вақтларда Пахтаобод, Бойқишлоқ, Шержон, Қизилолма, Хомкон, Кўктош, Деҳқонобод қишлоқларида олиб борилган оммавий-сиёсий ишлар яхши натижалар берди.

Ёшларни партия сафига қабул қилишда ҳам фахрийлар кўмагига таянаяпмиз. Аввалларн кимни, қайси соҳа кишисини партияга олиш райком томонидан айтиларди. Энди эса бу муҳим иш бошланғич ташкилот ихтиёрига берилган. Ўзбекистон Коммунистик партияси устави лойиҳасида бу ўз ифодасини топганлиги яхши бўлди. КПСС XXVIII съездидан кейин коммунистлар сони 6 кишига кўпайди. Ишчи Рамазон Алланазаров, ҳисобчи Суюн Худойберганов, уста Аллаёр Тўраев ҳамда чорва ходими Ўрол Темиров улуғ номга сазовор бўлдилар.

Куни кеча очиқ партия йиғилишида устав лойиҳаси қизғин муҳокама қилинди. Пахтакорлар, чорвадорлар, боғбону соҳибкорлар уни қизғин маъқуллаш билан бирга таклиф-мулоҳазаларни ўртага ташладилар. Масалан, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси Очил Зиёқулов II-боб, 7-бандини қуйидаги таҳрирда беришни таклиф этди: «22 ёшга етган, партиянинг дастурий ҳужжатларини тан оладиган ва Ўзбекистон Компартияси уставини талабларини бажарадиган, унинг бошланғич ташкилотларидан бирида ишлайдиган, аъзолик бадалларини мунтазам тўлаб борадиган Ўзбекистон ССЖ фуқароси Ўзбекистон Коммунистик партиясининг аъзоси бўлиши мумкин».

Мен ҳам бу таклифга қўшиламан. Негаки, ўрта мактабни битирган йигит ёки қиз ҳаёт синовидан ўтмасдан уни партия сафига қабул қилиш мақсадга мувофиқ эмас. III боб 24-бандидаги: «... партия йиғилиши, заруратта қараб, бироқ камида уч ойда бир марта чақирилади, жумласидан кейин: **бир ойда бир марта партком мажлиси ўтказилади»**, деб қўшиб қўйилиши керак. Нега десангиз, уч ой мобайнида фикрлашиб олинадиган талайгина масалалар йиғилиб қолиши мумкин.

Давлат хўжалиги партия комитети устав лойиҳасини чуқур ўрганиш, кенг тарғиб қилиш юзасидан аниқ тадбирларни белгилаган. Цех партия ташкилотларининг котиблари, комитет аъзолари ҳар бир йиғилишни жонли, қизиқарли ўтказишга интилмоқдалар. Шубҳасиз, жонли мулоқотларда партия аъзоларининг қайта қуришни қандай ёқлаётганликлари назардан ўтказилаяпти. Ҳамон ниманидир кутаётган, лоқайдликка йўл қўяётган кишилар фаолияти қаттиқ қораланилмоқда. Қувончлиси шуки, сўнгги ойларда турли миш-мишларга зарба бериб, ҳар иш жойида соғлом, ижодий муҳит яратишга эришдик. Бозор иқтисодиётига ўтишга тайёргарлик муносабати билан белгиланган қўшимча тадбирлар чўлқуварларни ҳушёрликка, ҳамжиҳатликка чақирди. Кўпчилик қуруқ гап қорин тўйғазмаслигини тушуниб етди. Шу боис сўмни сўмга уриштиришга, иқтисодиётни мустаҳкамлашга бир ёқадан бош чиқариб киришдик.

Ғ. ТАНГРИЕВ,
Шеробод районидаги «Октябрь 60 йиллиги» давлат хўжалиги партия комитетининг котиби.

ЧЎЛИ БЕГИМҚУЛОВ ВОРИСЛАРИ

— Қаердансан, болам?
— «Ленинизм»дан.

— Чўли отанинг қишлоғидан экансанда. У ерга борганман, ҳозир яна ҳам обод бўлиб кетгандир?..

Қашқадарё вилоятининг қаерида бўлманг, тез-тез шундай савол-жавобнинг устидан чиқишингиз мумкин. Чунки «Ленинизм» совхози йирик, сертармоқ давлат хўжаликларидан бири. Унинг ҳудудида ҳозирги пайтда ўн икки мингга яқин аҳоли истиқомат қилмоқда. Бутун вилоятга танилганлигининг сабабларидан яна бири қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришнинг ажойиб жонкуяри, ташкилотчи ва билимдон инсон Чўли ота Бегимқулов совхозни оёққа турғазишга, юксалтиришга барча куч-ғайратини бахшида этган. У директорик қилган йилларда совхоз деҳқончилик, чорвачилик, ободончилик соҳаларидаги салмоқли ишлари билан фақат жумҳуриятда эмас, балки бутун мамлакатда донг таратганди. Чўли Бегимқуловнинг ворислари у бошлаган кенг кўламдаги ишларни давом эттирмоқдалар, хўжалик иқтисодиётини мустаҳкамлашга, қишлоқларни янада обод ва кўркам қилишга астойдил интилмоқдалар. «Ленинизм» совхози яхши танилганлигининг яна бир боиси шундаки, бу ердан етишиб чиққан мутахассислар ҳозирги пайтда вилоятнинг кўпгина ташкилот ва идораларида, бошқа районлардаги йирик хўжаликларда самарали меҳнат қилмоқдалар. Улар Чўли Бегимқуловнинг деҳқончилик соҳасидаги қимматли тажрибасини бутун вилоятга кенг ёймоқдалар, десак муболаға бўлмайди.

Хўш, совхоз пахтакорлари, чорвадорлари ва бошқа тармоқларнинг миришкорлари ўн иккинчи беш йилликнинг якунловчи йилида қандай натижаларга эришдилар? Хўжалик заршунослари 2.400 гектар ерда деҳқончилик қилиб, режадаги 5 минг 560 тонна ўрнига 5 минг 854 тонна оқ олтин топширишга муваффақ бўлдилар. Ҳосилдорлик кўзда тутилганидан икки центнер кўпайди. Биргина пахтачиликнинг ўзидан кўрилган даромад 7 миллион сўмдан ошади. Дастлабки ҳисоб-китобларга кўра соф фойда 2 миллион 415 минг сўмни ташкил этади. Пахта йиғим-терими мавсумида қўшимча иш ҳақи жорий этилганлиги туфайли механизаторлар, теримчилар ва бошқа ишчиларга 500 минг сўм берилди.

Кейинги йилларда пахта ерлари бирмунча қисқартирилиб, сабзавот, чорва озуқаси майдонлари кўпайтирилди. Хусусан, совхозда бу йил 810 тонна сабзавот маҳсулотлари етиштирилди. Бу режалаштирилганидан қарийб 90 тонна кўпдир. Хўжалик чорвадорлари ҳам ўз зиммаларидаги топшириқларни зиёдаси билан адо этишмоқда. Масалан, улар йил бошидан бери 810 тонна ўрнига 874 тонна сут етиштиришга муваффақ бўлдилар. Паррандабоқарлар эса 447 минг дона тухум топширишди. Бу режалаштирилганидан ўн минг дона кўпдир.

Эришилаётган ана шу муваффақиятларга ўз ишининг усталари, заҳматкаш пахтакорлар, чорвадорлар катта ҳисса қўшмоқдалар. Абдуназар Расулов, Жалол Турсунов, Раҳим Қурбонов сингари меҳнат жамоаларининг етакчилари, Маннон Чориев, Зоир Эргашев, Жалол Эшонқулов каби сувчилар, Дўствой Баратов, Аслон Чориев, Ҳалим Каримов сингари механизатор ва техника ихлосмандлари ҳар бир юмушни ўз вақтида, сифатли адо этиш борасида ҳамкасбларига намуна бўлмоқдалар.

— Аслида таъкидлаш ва исбот талаб этилмайдиган ҳақиқат ҳақида фикр юритмоқчиман, — дейди совхоз директори Хуррам Қодиров. — Одамларга баракали меҳнат қилишлари ва фаровон яшашлари учун зарур шарт-шароитлар яратилса, қувончли натижаларга эришилади. Шундай ғамхўрликни дил-дилидан ҳис этиб турган кишилар янада унумли ишлашга, ҳар бир юмушни виждонан бажаришга интиладилар. Ана шу икки масала бир-бири билан чамбарчас боғланиб кетган. Агар таъбир жоиз бўлса, уларни тарозининг икки палласига қиёслаш мумкин. Одамлар ҳақида ғамхўрлик кўрсатилган жойда рўзғорга, турмушга барака киради, яъни мувозанатга эришилади. Аксинча бўлганда эса бир томон босиб кетаверади. Ҳаётнинг тош-тарозиси бор, деб бежиз айтишмаганда. Хўжалигимизга тамал тошини қўйган Чўли Бегимқулов қишлоқ меҳнаткашларига ғамхўрлик кўрсатишни биринчи навбатдаги вазифа деб ҳисоблаган. Биз унинг ишларини давом эттираяпмиз.

Дарҳақиқат, Қарши районидаги «Ленинизм» совхози меҳнаткашларининг турмуш фаровонлигини ошириш доимо диққат марказида бўлиб келмоқда. Кейинги қисқа даврда иккита замонавий болалар боғчаси қурилиб, фойдаланишга топширилди. Бу масканларда пахтакорлар, чорвадорлар, сабзавоткорлар, зиёлиларнинг фарзандлари тарбияланмоқда. Кўп ўтмай яна битта кичкинтойлар маскани қуриб битказилади. Совхоз қишлоқларининг деярли ҳаммаси табиий газ билан таъминланганлигини алоҳида таъкидлаш зарур. Кейинги даврда ўн икки километр узунликдаги йўллар асфальтланди ва бу борадаги иш давом эттирилаяпти. Шунингдек, 32 километр масофага ичимлик сув учун қувурлар ётқизилди. Бу тадбир муҳим ижтимоий масала —аҳолини тоза обиҳаёт билан таъминлаш имконини беради.

— Ҳар бир жабҳада одамлар ҳақида ғамхўрлик қилишга интилаяпмиз, — дейди хўжалик раҳбари Хуррам Қодиров. — Масалан, ёрдамчи хўжаликларни яхши йўлга қўйиш мақсадида меҳнаткашларга узоқ муддатли қарз ҳисобидан қорамоллар, шу жумладан сигирлар берилмоқда. Бу тадбир ҳар бир хонадонда сут маҳсулотлари бўлишига эришишда муҳим аҳамият касб этади. Бундан ташқари Сибирдаги ташкилот ва идоралар билан шартномалар тузиб, бинокорлик материаллари олиб келаяпмиз. Улар совхоз қурилишларига ишлатилаяпти, шунингдек, якка тартибда уй-жой тиклаётганларга берилмоқда. Хўжалигимиз ихтиёрида ғишт хумдони борлиги ҳам ободончилик ишларини кенгайтириш имконини бераяпти. Шу ўринда Чўли Бегимқуловнинг яна бир яхши ишини тиклаш ниятида эканлигимизни айтишим зарур. У директорлик қилган пайтда ҳар бир бригадада 3—4 гектардан тераксзор бўлган. Иморатларга шу жойлардан ёғоч олинган. Ҳозир ҳам бу тажрибадан фойдаланса бўлади.

Хўжалик меҳнаткашлари билан суҳбатлашсангиз, уларга кўрсатилаётган ғамхўрликларнинг янги-янги кўринишларидан хабардор бўласиз. 1990 йилда кам даромадли, кўп болали оилаларнинг ўнтасига совхоз маблағи ҳисобидан уй қурилганлигини таъкидлашди. Қишлоқда ер ости суви кўтарилиб, дарахтларга зиён етаётганда ҳам шошилинч чора кўрилганди. Яъни тезликда насослар ўрнатилиб, зах сув тортиб олинган эди. Одамлар билан мулоқотда бўлсангиз, бундай мисолларни жуда кўплаб келтиришади. Ғамхўрликни ҳар бир жабҳада ҳис этиб турган Чўли Бегимқулов ворислари янги довонларни забт этиш иштиёқи билан яшаяптилар.

С. САИДАЛИЕВ,
«Қишлоқ» ҳақиқати» мухбири.

М. ТОШПЎЛАТОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг жамоатчи мухбири.

Жорий йилда Оққўрғон районидаги «Партия XXII съезди» жамоа хўжалиги чорвадорлари самарали меҳнат қилмоқдалар. Қишга яхши тайёргарлик кўрилди, ем-хашак жамғарилди. Айни пайтда хўжаликнинг пешқадам сигирсоғарларидан Лола Нишонова ва Ҳабиба Холбоева ҳар бир говмишдан 10—14 килограммдан серқаймоқ сут соғиб олиб, ҳамкасбларига ўрнак бўлишмоқда.

СУРАТЛАРДА: Л. Нишонова ва Ҳ. Холбоева.

П. ЭРГАШЕВ олган суратлар.

ТОЗАЛИККА КАФОЛАТ

Тошкентдаги «Эльдорадо» кооперативининг ғаввослари Бухородаги Чақмоқ ер ости зовурини тозалаб бўлдилар. Улар жуда оғир ишни бажаришди. Айланаси икки метрли темирбетон қувури бўлмалари туташган ерда дарахт илдизлари ўсиб кетган, турли-туман оқиндилар, тош-шағаллар тўпланиб қоладиган ерга айланган эди. Ғаввослар 1300 метр масофадаги ана шу ахлат йиғиндиларини қоронғуликда пайпаслаб ишлаб қўл билан тозаладилар. Дастарра, лўм, босқон каби энг оддий асбоблардан фойдаланилди. Зовур ичидан 10 тоннага яқин ахлатни юқорига чиқаришди. Бу ишга 45 кун сарфланди.

«Эльдорадо» кооперативи иш бошлаганига бир ярим йил бўлди. Унинг тақдири анча машаққатли кечди. Яқиндагина унинг тугатилиш хавфи бор эди — ирригация, гидротехника иншоотлари ва кўкаламзорлаштириш махсус ремонт-қурилиш трестининг 9-қурилиш бошқармаси ундан юз ўгирди. Кооператорларнинг имкониятига муносиб баҳо берадиган ишбилармон одамлар топилганлиги яхши бўлди. Шундай қилиб, «Эльдорадо»нинг янги, ишончли ҳомийси «Тошкент вилоят водоканал» тресты пайдо бўлди.

— Ҳозир аста-секин хўжаликни йўлга қўйяпмиз, — дейди кооператив раиси А. Кузнецов. — Иккита «Зил-131» машинасини, иккита ўт ўчириш мотонасосини сотиб олиб, ремонтдан чиқардик. Сув юқмас коржомалар сотиб олиш қийин бўлаяпти. Бутун мамлакат бўйлаб уни излашга ва учраган нарсани сотиб олишга тўғри келаяпти. Бизга сув ости — техника ишлари жумҳурият гуруҳидан 14 нафар тажрибали ғаввос келиб қўшилди. Энди энг мураккаб ишларга ҳам дадил киришиш мумкин.

Кооператив зовурлар, дренаж қувурлари ва шунга ўхшашларни тозалашдан ташқари ер остида электр пайвандлаш ва электр кислороди ёрдамида қувурларни қирқиш ишларини бажаради, гидротехника иншоотларининг сув ости қисмларини бетонлайди ва ремонтдан чиқаради.

Жумҳуриятимизга бундай кооператив кераклигини унга тушган кўп-кўп буюртмалар кўрсатиб турибди. Намангандаги дюкерни тозалаш, Когонда темирйўл кўприги остидаги зовур ичидан ўтган ифлосланган қувурларни тозалаш, Ангрендаги шаҳар сув тиндиргичларини тозалашга буюртмалар тушмоқда. Бу ишни «Эльдорадо» кооперативидаги билимдонлар бажаришади.

Советлар ва ҳаёт

ВОСИТАЧИ КЕРАКМИ?

Ўзбекистон Компартияси Жиззах район қўмитасининг биринчи котиби, ҳозирги пайтда яна бир мансабни — район Кенгаши раиси вазифасини эгаллаб турган Муқим Ҳасановга ана шундай савол берилди. У вилоят комсомол қўмитасининг биринчи котиби, вилоят партия қўмитасининг котиби бўлиб ишлаган, мана йигирма йилдирки, район қўмитасини бошқариб келади. Билимли инсон, қишлоқ хўжалиги фанлари номзоди. Район даражасидаги биринчи раҳбар икки мансабни эгалламаслиги лозим, деган хулоса чиқаришига шунинг ўзигина сабаб бўлмагандир.

Кунларнинг бирида одамларни қабул қилиб, вакилларнинг гапларини обдон эшитиб бўлганимдан кейин хорғин миямга битта ғалати фикр келди, у ҳамон ўрнашиб қолган: мени район Кенгаши раиси этиб сайлаганларидан сўнг қандай ўзгаришлар рўй берди? Фақат маошни бошқа жойдан оладиган бўлдим... Одамлар ҳузуримга боягибоягидай район партия қўмитасининг биринчи котиби олдига келгандек ташриф буюришади. Бу ерда гап раҳбарнинг обрўсида, барча ҳаётий масалаларга райкомдан жавоб олишга кўникиб қолган одамларнинг руҳиятидагина эмас. Авваламбор бизнинг халқ ҳокимияти тузумимиз такомиллашмаганида, унинг ҳаётга лаёқатсизлигида, биз бошқарувнинг янги устқурмасини, аниқроғи, яна бир мансабни ўйлаб топиб, унга ҳақиқий куч бера олмаганимизда.

Очиғини айтганда, бу фақат менинг фикрим эмас. Яқинда Охунбобоев қишлоқ Кенгашининг раиси М. Сиддиқов келди ва ғоят жиддий равишда шундай деб сўради:

— Агар бўлажак сессиянинг ўтадиган санаси ва кун тартибини ўз ихтиёрим билан белгилай олмасам, мен ким бўлдим, нима билан шуғулланишим керак?..

Биз қишлоқ «президенти» амалда қандай ҳуқуқларга эга эканлигини аниқлаш учун жумҳурият Олий Кенгашига мурожаат этдик, аммо у ерда ҳам бирон-бир тайинли гап айтишмади. Қишлоқ Кенгашларининг раислари жамоатчилик асосларида сайланадилар, уларда раёсатлар йўқ. Фақат сессияларни олиб боришади, холос.

Тасаввур қилинг: районда ўнта қишлоқ Кенгаши бор. Уларда ижроия қўмиталари раислари, ўринбосарлари ва котибларидан ташқари яна ана шу кенгашларнинг раислари ҳам иш кўрадилар. Бундай раҳбарлар маош олмасалар-да, ўзлари учун алоҳида хона, телефон талаб қилишади, ҳеч кимга кераги йўқ уюм-уюм қоғозлар тарқатишади, одамларни ишдан қолдиришади, баъзан эса қишлоқнинг хўжалик ҳаётига аралашиб туришади, бу кўпинча бемаъни бўлади. Аввалги тўралар камлик қилганми, янгиларини қўшдик! Булар кимлар? Яна ўша партия, совет идораларининг, маориф муассасаларининг ходимлари.

Бошқарувнинг янги шаклларини яратиш ғояси олижаноб мақсадни кўзлаганини яхши тушунаман. Кенгаш ижроия қўмитаси устида ўзига хос қалқон бўлиши ҳамда илгари партия ҳокимияти эгаллаб келган бўшлиқни тўлдириши лозим эди. Аммо ҳаёт исботлаб турибдики, сунъий равишда шундай қилиш мумкин эмас. Совет ҳокимияти йилларида тузумимизни такомиллаштиришга қаратилган қанчадан-қанча тажрибалар ўтказилганини эслаб кўрайлик, асосан ҳаммаси инқирозга маҳкум бўлди. Сабаби халқнинг ўзидан чиққани йўқ, балки умумхалқ муҳокамаси ва эътирофи якуни дея тиқиштириб келинди. Мен ё район, вилоят партия қўмитаси котиби лавозимидан ё бўлмаса кенгаш раиси курсисидан воз кечаётган вилоят ва маҳаллий кўламдаги ўз ҳамкасбларимнинг ҳолатини тушунаман. Район партия қўмитаси пленумларидан бирида ўзим ҳам шундай қилишни кўзлаб турибман. Ишончим комилки, иккита курсида ўтира олмайман. Агар лозим топишса, фақат район Кенгаши раиси бўлиб қолмоқчиман.

Мени «штрейкбрехерлик»да айблашлари мумкин. Мана кўрдингизми, кўп йиллик партия ходими район қўмитаси котиби лавозимидан осонликча воз кечди, десалар ажаб эмас. Асосий хулоса шуки, партияда ҳам, Советларда ҳам тажрибали, саводхон, янгича фикрлайдиган ва ҳозирги вазиятни тушунадиган ходимлар бўлиши керак. Раҳбарни бир курсидан иккинчисига ўтказавериш, узоқ вақт мобайнида юксак мақсадни эгаллаб келганлигини унинг асосий фазилати қилиб кўрсатиш нотўғри. Айнан ҳозирги кунда, яъни демократия ва ошкоралик қарор топаётган пайтда кўпчилик тақдирини тасодифий одамнинг қўлига ишониб қўйиш ярамайди. Район партия қўмиталари ўз вазифаларини оммани сиёсий ишонтиришда, маънавий онгни мустаҳкамлашда деб билмоқдалар. Советлар эса иқтисодиётга, одамларнинг ижтимоий шароитлари қайта қурилишига ўз таъсирини ўтказадиган механизмдир. Мана шунинг учун ҳам мен ўз тажрибамни Советлар ишига сарфлаш эҳтиёжини сезиб турибман. Бироқ бунда ҳам ҳокимиятни ижроия қўмитаси ҳамда район Кенгаши ўртасида бўлмаслик кераклигига ишончим комил. Бундай ҳокимият бир қўлда бўлгани маъқул.

Ҳозирги вақтда районда аслини олганда бошқарувнинг уч бўғини мавжуд. Илгари хўжаликлар ва корхоналарнинг раҳбарларини фақат район партия қўмитаси ва райижроқўмга чақиришар эди, энди бўлса бунга район Кенгаши ҳам қўшилди. Қишлоқ кенгашлари ҳам икки орган бошқарувида иш олиб борадилар. Шу нарса равшан: агар бир-бирига зид келадиган икки хил кўрсатма берилса, на униси ва на буниси бажарилади. Ҳокимиятсизлик ана шундан бошланади. Ижроқўм раисини район Кенгаши раисининг ўринбосари қилиш мақсадга мувофиқ бўлиб кўринаяпти. Ҳозир эса у ҳатто раёсат аъзоси ҳисобланмайди. Бошқа бир жиҳатни ҳам ҳисобга олмаслик мумкин эмас. Кенгаш бутунлай райижроқўм томонидан маблағ билан таъминланади ҳамда унга қарам бўлиб қолмоқда. Ижроқўмнинг кенгайиб кетган маҳкамаси эса ўзини мустақил деб билади.

Умуман олганда тажриба қилиб кўришлар маъносида районимизнинг омади юришмади. Бир йил мобайнида у Жиззах шаҳрига қўшиб қўйилди, ваҳоланки районда ҳам, вилоят марказида ҳам юз мингдан зиёдроқ киши яшайди. Ўз-ўзидан равшанки, ана шундай қайта ташкил этишдан сўнг қишлоқни ижтимоий жиҳатдан қулайлаштириш, турмуш ва турар жой шароитларини яхшилаш анча ортга суриб қўйилди. Жорий йил учун район марказига бор-йўғи 250 минг сўм атрофида ажратилганини айтиб ўтиш кифоя. Бу маблағга тахминан иккита ўн икки хонадонли уй қуриш мумкин, холос, ваҳоланки биз ҳар йили камида ўн-ўн бешта ана шундай уй бунёд этишимиз зарур. Ажратилган капитал маблағнинг каттагина қисмини вилоят партия қўмитаси ва ижроқўми шаҳарни ривожлантириш учун қолдиришга ҳаракат қилдилар.

Қиёслаш учун шундай мисолни айтмоқчиман: районимиз яна мустақил бўлганидан кейин биз йил мобайнида икки ярим миллион сўмдан кўпроқ маблағ ўзлаштирдик. Янги ўқув йилигача тўртта типовой мактабни фойдаланишга топширдик, кўплаб шахсий уйлар қурилди. Бизнинг яримсаҳро ўлкамизда қўшимча артезиан қудуқлар қазиш ҳисобига сув таъминоти сингари ўткир муаммо тезроқ ҳал этила бошланди. Район маркази ва қишлоқларнинг манзараси одамлар кўз ўнгида кўркамлашиб бормоқда.

Ана шуларни ҳикоя қиларканман, хўжаликни бошқаришда катта мустақиллик берилса, ижро аниқ бўлиб, топширилган иш соҳаси учун юксак масъулият сезилса, биз ҳозирги боқибеғамлик ва ҳокимиятсизликдан тезроқ қутулишимиз мумкинлигига такроран ишонтирмоқчиман. Мана шунинг учун ҳам бошқарувнинг район бўғинини яна бир бор диққат билан қараб чиқишимиз лозим.

Мисол тариқасида бизнинг районимизни олайлик. Бу ерда 20 дан зиёд қурилиш ташкилоти бўлгани ҳолда бинокорлик саноатининг бирорта ҳам корхонаси йўқ. Ҳар битта ғишт, шифер учун четга бориш, ялиниб-ёлворишга мажбурмиз. Худди шу сабабдан район марказида ҳозирга қадар бирорта кўркам кутубхона биноси, кинотеатр йўқлигига ажабланмаса ҳам бўлади, маданият уйи эса саккиз йилдан буён битмай келаяпти. Аҳолини иссиқлик, газ ва сув билан таъминлаш борасида ҳам кўп иш қилиниши керак. Район Кенгаши ўз фаоллари билан биргаликда қишлоқларни қайта қуришнинг аввал таомилга кирган беш-ўн йиллик эмас, балки яқин икки йиллик дастурини белгилаб олди. Мазкур режанинг ўзига хос хусусияти шундай: унинг ижроси учун ҳамма биринчи раҳбарлар масъул этиб қўйилган.

Совхозда болалар боғчаси қурилаяпти, дейлик. Унинг белгиланган муддатда ишга тушиши учун директор қурилиш бўлинмаси бошлиғи билан баравар жавоб беради. Ишнинг муваффақиятли боришини кўзлаб куч ва маблағлар кооперацияси четга сочиб юборилмайди. Хулласи, бошқарувни қайта ташкил этиш учун ҳаётнинг ҳар бир соҳасида аниқ ўзгаришларни амалга ошириш йўли билан ташвиқот қилмоқчимиз.

Сўзимизнинг пухта ва таъсирчанлигини таъминлаш учун анча-мунча ишларни бажаришга улгурдик. Аммо ҳозирги пайтда бошқа бир хавф туғилган: дабдабабозлик ўрнига митинглар шовқин-сурони пайдо бўлди, яъни қарама-қарши фикрлар билдириш баҳонасида барча нарсани — ёмонни ҳам, яхшини ҳам инкор қилишга берилиб кетдик, битта ўроқ билан ёввойи ўт қатори муносабатларимизда янги, эндигина ниш урган куртакларни ҳам ўриб ташлаяпмиз. Ана шундай вазиятда замонавий тўрани сезмай қолиш хатарлидир, у қайта қуриш ниқоби остида ўз қиёфасини ўзгартираяпти, аслида эса аввалги ишини қилмоқда: ҳамон лоқайд ҳамда эгаллаб турган жойидан иложи борича кўпроқ юлса. Бойлиқ қанча кўпайса, тартибсизлик ҳам шунча авж олишига биз бир неча маротаба ишонч ҳосил қилганмиз. Шу боисдан бугунги кунда район халқ хўжалигини бошқаришда кучларнинг жойлаштирилиши, район партия қўмитасининг сиёсий орган сифатидаги ҳақиқий мавқеи менда ташвиш туғдирмоқда. Ҳокимиятда воситачи бўлмаслиги тарафдориман.

М. ҲАСАНОВ,
халқ депутатлари Жиззах район Кенгашининг раиси.

Ўзбекистон ССЖ.

(«Сельская жизнь» рўзномасининг 1990 йил 22 ноябрь сонидан).

ДЕҲҚОН ХЎЖАЛИГИ ОЁҚҚА ТУРМОҚДА

Деҳқон (фермер) хўжаликлари жумҳуриятимизда гўшт ва сут етиштиришни кўпайтиришнинг қўшимча манбалари бўлиши мумкин. 1989—1990 йилларда уларнинг ташкил этилиши жадаллашди. Жорий йилнинг 1 октябригача Ўзбекистонда 5.944 та деҳқон хўжалиги тузилган. Жумҳурият ҳукумати бу ишга хоҳиш билдирганларга ёки чорвачилик маҳсулотлари тайёрлашга кўмаклашмоқчи бўлганларга ҳар томонлама ёрдам кўрсатиб, қўллаб-қувватлаяпти.

Деҳқон хўжаликлари тўғрисидаги низомда улар социалистик хўжалик юритиш шакли сифатида юқори сифатли қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштириш учун ташкил этилиши таъкидланган. Бундай меҳнат жамият учун фойдали фаолият эканлиги тан олинган. Давлат уларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатлари ҳимоя қилинишига кафолат беради.

Деҳқон хўжалиги мутлақо кўнгилли ҳолатда ташкил этилади. Унинг эгаси қисқа ва узоқ муддатли қарз олиш мақсадида яқин жойдаги банкда ўз ҳисобини очиши мумкин. Қисқа муддатли қарзлар жорий ишлаб чиқариш харажатларини амалга ошириш учун ўн икки ойгача муддатга берилади. Ишлаб чиқариш бинолари қурилиши, асосий жамғармаларни барпо қилиш ва таъмирлаш учун 10 йилгача, лекин қарзни олгандан кейин иккинчи йилдан уни узиб бориш шарти билан; техника, транспорт воситалари ва ускуналар харид қилиш учун 7 йилгача, қарз олгандан сўнг иккинчи йилдан уни узиб бориш шарти билан; асосий подани шакллантириш ва асалари уялари харид қилиш учун 3 йилгача, иккинчи йилдан қайтариш шарти билан узоқ муддатли қарзлар олиш мумкин.

Чорвачиликда, айниқса қорамолчиликда янгича хўжалик юритиш шаклининг моҳияти шундаки, деҳқон хўжалиги ташкилотчиси етарли миқдорда жонивор, масалан, 30—50 бош қорамол сотиб олиши, шундан 70—80 фоизи (25—35 боши) соғин сигир бўлиши керак.

Фуқаро асосан ўз маблағига, айрим ҳолларда эса жамоа хўжаликлари ва давлат хўжаликлари ўзаро фойдали шароитларда берадиган қисқа муддатли қарз пулга моллар харид қилади. Жамоа хўжалиги ёки давлат хўжалиги чорва ҳайвонларининг сонига қараб, деҳқон хўжалигига маҳсулот етиштириши учун бир шартли бош ҳисобига етарлича озуқа ажратади. Деҳқон хўжалиги бозор жамғармасидан биринчи навбатда омихта ем сотиб олишга ҳақли. Жамоа хўжаликлари ва давлат хўжаликлари уларга ҳар томонлама ёрдам беришга — зарур транспорт билан таъминлашга қорамолларга ветеринария хизмати кўрсатишга, уруғлик, ўғит ва ҳоказолар ажратишга мажбурдирлар.

Ҳар бир районда, жамоа хўжалигида ва давлат хўжалигида бу масалаларни ҳал қилишда ўзига хос ёндашувлар ишлаб чиқилган. Баъзи хўжаликларда оила аъзолари асосий юмушларидан бўш вақтларида қарайдиган хонадон фермалари ташкил этилмоқда. Улар гўшт ва сутни озуқага алмаштириб, маҳсулот етиштириш билан шуғулланадилар. Бошқа деҳқон (фермер)лар эса ижарага ер олиб, ўзлари ем-хашак тайёрлашмоқда.

Ҳозирги вақтда Бухоро вилояти ва Қорақалпоғистон МССЖда деҳқон хўжаликларини кенгайтиришга, Самарқанд вилоятида ширкатлар ташкил қилишга эътибор кучаймоқда. Тузилган деҳқон хўжаликлари жониворларнинг маълум гуруҳ ва турларини парваришлашга, шунингдек алоҳида бир маҳсулотни етиштиришга ихтисослашмоқдалар. Масалан, уларнинг 81 фоизи сут тайёрлаш, 18 фоизи қорамол ўстириш ва сўйимга боқиш, қарийб бир фоизи қўй, эчки ва чўчқа парваришлаш билан машғул.

Сут етиштириш ва бузоқ олишга ихтисослашиш юқори самарали эканлигини кўрсатмоқда. Хонадон фермалари ҳозиргача жами 23.165 тонна сут, 2.663 тонна гўшт (шундан 97 фоизи молники) тайёрлашди. Айни пайтда уларда 21 минг бошдан зиёд сигир бор, 23 мингдан ортиқ қорамол, 3 мингдан кўпроқ қўй ва эчки, 2 мингдан ошиқ чўчқа гўшт учун боқилмоқда. Бухоро вилояти ва Қорақалпоғистон МССЖ деҳқон хўжаликлари айниқса сутчиликда юксак натижаларга эришдилар.

Жумҳуриятимизда деҳқон хўжаликлари ташкил этиш Бухоро вилояти партия ва хўжалик ташкилотларининг ташаббуси билан бошланди, сўнгра Қорақалпоғистонга ёйилди. Биз 1989 йилда фермерлик ҳаракатининг қалдирғочлари — Бухоро вилоятидаги Ибн Сино номли давлат хўжалигидан Шодихон Файзиев ва «Октябрь 50 йиллиги» давлат хўжалигидан Шодмон Мирхонов эришган дастлабки ютуқларнинг гувоҳи бўлгандик. Бу оилалар юқори меҳнат натижалари билан бошқалардан фарқ қилиб, ўз вилоятларида ва бутун жумҳуриятда қишлоқ аҳолиси ўртасида кўплаб шундай кичик фермалар ташкил этилишига туртки беришди. Ҳозир мазкур вилоятда 2.550 дан зиёд хонадон шу иш билан шуғулланмоқда.

Қорақалпоғистонда биринчи фермер хўжалиги 1988 йил октябрь ойида Тўрткўл районидаги Димитров номли жамоа хўжалигида тузилди. Ҳосилбековлар оиласи уни «Чорвадор» деб атади. Ноябрда Рейимбой Рўзимов хонадонида иккинчи, яъни «Ўзбекистон» фермер хўжалиги ташкил этилди. Бу ташаббуслар мухтор жумҳуриятнинг қишлоқларида қўллаб-қувватланди. Келбой Ҳосилбеков оиласи ҳар сигирдан 3.000 килограммдан сут соғиб, давлатга 107 тонна маҳсулот топширди. Хўжайли районидаги Охунбобоев номли жамоа хўжалигидан Турсунбой Исмоилов эса ҳар говмишдан ўртача 3.800 килограммдан сут олиб, 154 тонна маҳсулот сотди.

Беруний районидан Эдуард Ким ва Тўрткўл районидаги «Ленинизм» давлат хўжалигидан Сайдулла Абдуллаев чўчқачилик билан шуғулланмоқдалар. Улар давлатга тегишли равишда 8,5 ва 6 тонна гўшт сотишди. 10 бош соғин сигир ва бир гектар ерга ёки 100 бош қорамол ва 30 гектар майдонга эга бўлган фермерлар кўпчиликни ташкил этади. Жорий йилнинг 1 октябригача мухтор жумҳуриятда бундайлар сони 1.145 нафарга етди. Уларда 15,5 мингдан зиёд қорамол, шу жумладан 7,2 минг бош сигир, 2,5 минг қўй ва эчки, 1,7 минг чўчқа, 500 дан ортиқ от, 200 туя 21 минг парранда мавжуд. Шу йилнинг тўққиз ойида улар 7,1 минг тоннадан кўпроқ сут, 499 тонна гўшт етиштиришди.

Қорақалпоғистон илғорлари тажрибасини кенг оммалаштириш мақсадида шу йилнинг июль ойида Нукусда ва учта районда семинарлар ўтказилди. Бундай учрашувлар самарасини берди. Жумҳуриятимизда кейинги уч ойда 770 та деҳқон хўжалиги тузилди, 9.600 тонна сут 717 тонна гўшт етиштирилди. ҚМССЖ, Бухоро, Андижон ва Наманган вилоятларида салмоқли натижалар қўлга киритилди.

Фермерлик ҳаракати ёшлар, зиёлилар ва уй бекалари катта қисмининг меҳнат билан бандлигини оширишга хизмат қилмоқда. Бу ишга ҳатто қариялар ғайрат билан қўшилмоқдалар. Шеробод районидаги В. Қодиров номли давлат хўжалигидан 74 яшар Сулаймон бобо Сатторов деҳқон хўжалигини моҳирона бошқараяпти. Оила 70 бош қорамолни парваришлаётир, давлатга 30 тонна гўшт сотди. Отахоннинг айтишича, ҳатто чеваралари бузоқ ва қўзичоқларга қарашаяпти. Демак, улар ёшликдан чорва молларини боқишга кўникма ҳосил қилмоқдалар.

Чекка районларда ва аҳоли истиқомат жойларида, айниқса олис қишлоқларда фермер хўжалигини янада ривожлантириш маҳсулот етиштиришнинг мақбул усулларини ишлаб чиқишни, ноанъанавий электр манбаларидан фойдаланиш ҳисобига уларни электр билан таъминлаш йўлларини топишни тақозо этади. Бу ёқилғи харажатларини камайтириб, рентабелликни оширади.

«Физика— Қуёш», «Наслчилик» (Ўзбекистон чорвачилик илмий-тадқиқот институти) илмий-ишлаб чиқариш бирлашмалари, Бутуниттифоқ газ саноати илмий-тадқиқот институтининг Ўрта Осиё филиали ва Ўзбекистон қишлоқ қурилишини лойиҳалаш институти мутахассисларининг ҳамкорлигида биогаз ва қуёш сув иситишини ишлаб чиқиш ҳисобига электр билан таъминланувчи деҳқон хўжалиги фермалари лойиҳасини яратмоқдалар. Лойиҳа ғояси негизида Стирлинг аралаш двигатели учун ёнилғи бўлиб хизмат қилувчи биогазда фермалар чиқитларини қайта ишлаш мақсади ётади. Бунинг натижасида юқори сифатли маҳаллий ўғит олинади. Стирлинг двигатели бир вақтнинг ўзида иссиқлик ва совуқликни ишлаб чиқиши мумкин. У деҳқон хўжалигини иссиқ сув, электр, ёзда сутни ва бинони совутиш учун совуқлик билан деярли тўлиқ таъминлайди. Бундан ташқари фермада қуёш иситиш қурилмалари фермер хўжалигининг технологик эҳтиёжлари учун сувни қўшимча иситиш имконини беради.

Ҳозирги пайтда фермерлар ишларини осонлаштириш, ишлаб чиқариш унумдорлигини ошириш мақсадида қуйидаги муаммолар ҳал қилиниши лозим:

— чорва молларини сақлаш учун иш жараёнлари тўлиқ механизациялаштирилган ва автоматлаштирилган енгил, арзон бинолар лойиҳаларини ишлаб чиқиш ҳамда қуриш, сутни совутиш ва сақлашни, омихта ем тайёрлашни яхшилаш;

— чорвачилик ва деҳқончиликни кичик техника билан таъминлаш;

— фермерларга ер ажратишни қонунлаштириш ва экинзордан самарали фойдаланиш устидан назорат ўрнатиш;

— деҳқон хўжалиги манфаатларини ҳимоя этувчи, ишлаб чиқаришни такомиллаштиришга ва унинг самарадорлигини оширишга хизмат қилувчи қонун лойиҳаларини зудлик билан ишлаб чиқиш;

— фермерлик ҳаракатини ривожлантириш, моддий ва техник воситалар билан таъминотни яхшилаш, малакали зооветеринария ёрдами кўрсатишни йўлга қўйиш, зотли моллар харид қилиш, тайёрланган маҳсулот ва хом ашёни сотиш мақсадида фермерлик бирлашмаси — уюшмасини тузиш ва унинг фаолиятини кучайтириш;

— чорвачиликда ишни ташкил этиш ва юритиш, озуқа етиштириш, молия-ҳисоб ишлари бўйича фермерлар ўқувини ва малакасини оширишни йўлга қўйиш.

Булардан шундай хулоса чиқариш мумкинки, деҳқон хўжаликлари жумҳуриятимизда сут ва гўшт етиштиришни кўпайтириш билан бирга юксак ижтимоий, тарбиявий ва маънавий аҳамиятга моликдир. Бироқ у ҳали қатор тадбирларни амалга оширишни тақозо этади.

У. НОСИРОВ,
Ўзбекистон чорвачилик илмий-тадқиқот институти «Наслчилик» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори, профессор.

О. СОБИРОВ,
Ўзбекистон ССЖ Қишлоқ хўжалиги-давлат кооператив комитети чорвачилик бошқармасининг бошлиғи.

Долзарб мавзу

Бўсағада қиш, чорва фермаларида тайёргарлик қандай?

Ўрта Чирчиқ ноҳияси чорвадорлари бу йил катта ва масъулиятли синовдан ўтмоқдалар. Айрим оқибатсиз раҳбарлар ўзибўларчилик билан иш тутиб, чорва ишини боши берк кўчага олиб кириб қўйган эдилар. Эндиликда вилоятда биринчилардан бўлиб пахта, каноп, гўшт ва бошқа соҳалар бўйича давлат режаларини бажарган ўртачирчиқликлар фақат сут етиштиришда ер чизиб қолмоқдалар.

— Чорва соҳасини яхшилаш аниқ ва пухта чора-тадбирлар кўришни тақозо этди, — деди ноҳия партия қўмитасининг биринчи котиби Мирзамурод Икромов биз билан суҳбатда. — Йиллар давомида моллар касаллигига қарши кураш борасида совуққонликка йўл қўйган мутахассисларга ноҳия партия қўмитаси бюросида жавоб беришга тўғри келди. Қорамол, айниқса соғин сигирларнинг деярли ҳаммаси қўшни ноҳиялардан келтирилган зотли моллар ҳисобига тўлдирилди.

Ноҳияда икки йиллик чорва озуқаси ғамлаб қўйилган. Бу йил мавжуд чорва молларини қишловдан соғлом олиб чиқиш мақсадида хўжаликларда етиштирилган макка донини ҳам фермаларда олиб қолдик.

Бугунги кунда ноҳия сут-товар фермаларида 11347 бош қорамол боқилмоқда. Шундан 3038 боши соғин сигирлардир. Янги келтирилган моллар зотли бўлгани билан маҳсулдорлиги кўнгилдагидек эмас. Ахир қайси хўжалик раҳбари 10—15 литр сут берадиган молини бировга сотади, дейсиз. Бу тадбир ноҳия учун подани тўлдириш, соғлом қилиш, энг муҳими келажакда мўл-кўл сут соғиб олишга замин яратиш учун керак бўлди холос.

Дастлабки ҳисоблар шуни кўрсатаяптики, ноҳия чорвадорлари зиммаларидаги 10800 тонна сутни тайёрлаб давлатга сотиш имкониятига эга эмаслар. Чунки келтирилган моллар ёш, бўғоз моллар бўлгани учун атиги 3—4 литрдан сут олинмоқда.

Қиш эса тобора яқинлашмоқда. Ҳали аямажиз изғиринлари бизни ҳар дақиқа таҳликага солиб қўйиши мумкин. Айни шундай вақтда сигирлар авжи болалайди. Демак, умид қилинаётган сут оқими кўпаяди.

Хўш, фермаларда қишловга қандай тайёргарлик кўрилди? Бу саволга жавоб излаб ноҳиядаги Терешкова номли жамоа хўжалиги сутчилик фермасини кўздан кечирдик.

ҲАРАКАТДАН — БАРАКАТ

Типовой лойиҳа асосида қурилган ферма дарвозасидан кириб борганимизда эрталабки соғин тугаб, соғувчилар тарқалишиб бўлишган экан. Сигирлар очиқ майдонларда кавш қайтариб туришибди. Сут қабул қилиш хоналари ораста, иссиқ сув ва керакли буюмлар билан таъминланган.

— Ферма мудири Олмосака Алимбоев шу киши бўладилар, — деди ҳамроҳимиз ноҳия давлат кооператив бирлашмаси бошлиғи Мирсодиқ Ўринбоев, —молбоқарларга топшириқ бераётган йигитни кўрсатиб. Фермани сонга киргизган шу киши бўладилар...

Бу ерда қишловга пухта тайёргарлик кўрилган. Моллар қишлайдиган хоналар иссиқ, деразаларга ойналар қўйилган. Гўнгни чиқариб ташлайдиган ТСН-35 механизмлари ҳаракатланиб турибди. Ем-хашак тайёрлайдиган УКГ-30 ҳамда С-12 мосламалар молбоқарлар оғирини енгил қилмоқда. Тайёрланган омихта ем КТУ-10 агрегати ёрдамида охурларга келтириб тўкилмоқда. ПА-1 «автопоилка» сигирлар хоҳлаган вақтда чанқовини босиши мумкин.

Олмос аканинг жонкуярлиги шундоққина юз-кўзларидан ҳам кўриниб турибди. У фақат фермани ўйлайди. Кўпчилик олдида уялиб қолмай, дейди. Бунинг боиси бор. Олмосака ветеринарлар техникумини битириб бу ерга келганида ёшгина йигит эди. Шунга ҳам 20 йил бўлибди. Мана ўн йилдирки, у ферма зоотехниги.

— Энг муҳими чорвадорларга барча шароитларни яратиб беришдир, — дейди Олмос ака. — Дам олиш хоналари, Қизил бурчак, радио ва телевизор улар хизматида. Чорвадорлар учун шундоққина ферма ёнида ҳар томонлама қулайликларга эга бўлган турар-жойлар қуриб берганмиз.

Олмос ака сигирлардан соғиб олинаётган сут кам эканлиги ҳақида куйиниб гапирди. Сабаби — яна ўша касаллик, молларнинг янгилиги. 169 бош касалликка чалинган сигир гўштга топширилди. Ҳозирги кунда 122 бош янги келтирилган сигир боқилмоқда. Шундан 98 боши соғилмоқда.

Олмос аканинг режалари бошқача: сигирлар ҳадемай болалаб берса сут соғиб олиш 8—9 литрга чиқиши мумкин. Бунинг учун улар меҳр билан парвариш қилинмоқда. Йил охиригача ҳар 2800 килограмм сутни соғиб олиш мумкин бўлади.

— Қиш ойларида сигирлар ўртача семизликда бўлиши учун 12—13 озуқа бирлигида овқат ейиши керак, — дейди Олмос ака. — 10 литр сут соғиб олиш учун эса 15—16 озуқа бирлиги керак. Бу ўн килограмм лавлаги, 8 килограмм хашак, 20 килограмм силос, ҳамда 4 килограмм омухта ем демакдир...

Колхоз бухгалтери Тангриберди Отақуловнинг ҳисоб-китобларига назар ташлаймиз: хўжаликда 130 бош бир ёшгача бўлган бузоқлар парваришланмоқда уларга 6 озуқа бирлиги едирилиб, 500—600 грамм семиртирилмоқда. Гўшт етиштириш 45 тоннага етиши керак. Ўн ой ичида 40 тонна гўшт топширилди. Ноҳия бўрдоқичилик базасида 34 бош, Ўртасаройда эса — 59 бош қорамол гўшт учун боқилмоқда. Кўриниб турибдики, бу соҳадаги режа ошириб бажарилади.

Хўжалик қишловга пухта тайёргарлик кўрганлигини 575 тонна беда, 965 тонна силос, 350 тонна маккажўхори дони, 260 тонна хушхўр лавлаги ғамлаб қўйилганидан ҳам билса бўлади. Бошқача қилиб айтганда, икки йиллик озуқа бор.

Фермада ўзига яраша муаммолар ҳам йўқ эмас. Чорвадорларга қишки душхона қуриш керак. Смета ҳужжатлари тайёрланганига икки йил бўлаяпти. Аммо «Облспецмонтаж» фаолият кўрсатмаётир. 11 минг сўмлик тахта-ёғочни келтиришнинг ҳам иложи топилмади. Аммо фермада мавжуд имкониятдан омилкорлик билан фойдаланилмоқда. Ҳаракатдан-баракат деб, шуни айтадилар-да.

УВОЛИ ТУТМАЙДИМИ?

Халқимизда, нонни ҳор қилма, уволи тутади, деган доно гап бор. Ноҳиядаги «Северный маяк» жамоа хўжалиги фермасидаги аҳвол ачинарли бўлиб чиқди. Шунда беихтиёр юқоридаги мақолни бошқачароқ қилиб «жоннинг уволи тутмайдими»? дейишга тўғри келди.

Мазкур хўжаликда типовой ферма мавжуд. Аммо ноҳияда чорва чалинган касалликнинг тарқалишидан сақланиш учун сигирлар гўштга топширилиб, фермаларни «санация» қилинди. Шу баҳонада янги келтирилган сигирлар ўйламай-нетмай ташландиқ фермага киритиб қўйилди. Уч ойликдан олти ойликкача бўлган 80 бош бузоқ «карантин» тугагач кўчирилади, деб эшитдик. Лекин улар бунга қадар яна биронта дардга мубтало бўлмайди деб, ким айта олади? Чунки бузоқларнинг бугунги аҳволи ночор. Ферма ветеринария врачи Х. Саидазимов тўпиғигача сув ва балчиққа ботиб турган жониворларни кўриб ачинмади ҳам. Ахир бу бузоқлар келажакда сермаҳсул сигирлар қаторига қўшиш учун парваришланмоқда-ку.

Ўн бешта соғин сигир боғланган хонага кирамиз. Улар нобоп, ўйдим-чуқур жойда гўнг ва балчиқда боқилмоқда. Х. Мамарасулова ўзи соғаётган сигирларнинг бу аҳволидан уялиб кетди. Л. Егорова ҳамда Х. Қўчқорова соғаётган моллар ҳам бундан қолишмайди.

Олтмиш саккиз бош бўғоз сигир қишлайдиган бино ва унинг ёнгинасидаги яйратиб қўйиладиган майдонни кўриб, ҳайратдан ёқа ушлайсз.

— Ахир, инсофингиз борми, — деймиз ферма зоотехниги Ким Германга. Қурилиш материали йўқ, —деб баҳона қилди у. Ремонт қила олмадик.

Бузилган деворларни сомонли лой билан суваш, жўмраклардан сизиб чиқаётган сувни тўхтатиш, энг муҳими, сигирлар яйдов юрадиган майдонни аҳлатлардан тозалаш учун қурилиш материали эмас, масъулият кераклигини зоотехник наҳотки тушунмаса?

Ферма ижара пудрати асосида ишлашга ўтганлигига анча бўлди. Лекин бу жамоада ташкилотчилик ва талабчанлик етишмайди. Бўлмаса Ким Герман суткалаб электр чироғи ўчиб қолишини, «гредер»ни ремонт қилиш, асфальт келмаганлигини баҳона қилиб ўтирармиди?

— Талабларингизни жамоа хўжалиги раҳбарларига айтганмисиз?

— Айтавериб чарчадим, на бузоқхона қурилди, на асфальт ётқизилди.

Фермадаги 594 бош қорамолнинг 251 таси сигирлардир. Зоотехникнинг айтишича, янги сотиб олинган 87 бош сигир атиги 3—4 литрдан сут бераяпти. Энди умид бўғоз сигирлардан.

Биз жамоа хўжалиги раиси С. С. Когайга учрашдик. Барча соҳалар бўйича илғор ҳисобланган бу хўжалик раҳбари ферма масаласида уялгандек бўлди. Сергей Степановичнинг ҳолатини тушунса бўларди.

* * *

Икки хўжалик, икки хил манзара. Бирида совқотиб қолмайлик, деган ташвиш, иккинчисида эса бамайлихотирлик, баҳоналар ахтариш.

Бундан буён ҳаво ўзгариши, илиқ-иссиқ бўлиб турмаслиги мумкин. Чунки олдинда ҳали қиш ойлари. Қаҳратон совуқни тадбиркорлик ва чидам билан енгиш лозим бўлади. Бунинг учун чорвадорлар ҳар қачонгидан ҳам юксак уюшқоқлик билан ишлашлари талаб этилади.

Ҳа, бўсағада қиш! У ҳар биримизни ғаллвирдан ўтказиши мумкин.

П. НИШОНОВ,
(ЎзТАГ мухбири).

Тошкент вилояти.

Ховос районидаги Мичурин номли давлат хўжалигига қарашли «Боғбон» ишлаб чиқариш кооперативининг боғбону соҳибкорлари жорий йилда эл дастурхонига мўлжалдагидан кўп миқдорда мева ва узум тортиқ қилдилар. Айни кунларда улар келгуси йил ҳосилига мустаҳкам замал яратиш ниятида кузги-қишки тадбирларни ўз вақтида, сифатли амалга оширишаётир.

СУРАТЛАРДА: 1. Ижарачи соҳибкор Рустам Душаев токларни кўмишга тайёрламоқда. 2. Бош агроном Иброҳим Бобожонов ва боғбон Маъмур Ҳотамов мевали дарахтларга шакл беришаяпти.

П. ЭРГАШЕВ олган суратлар.

Она-Ватан бўйлаб

● ФРУНЗЕ. Ўш вилоятининг Қўчқорота ишчи посёлкасида Қирғизистон Компартиясининг ягона партия қўмитаси тузилди. Жумҳуриятдаги энг катта «Қирғизнефть» корхонасининг, «Анор» заводининг, бошқа маҳаллий меҳнат жамоаларининг бошланғич ташкилотлари ана шу партия қўмитасига бирлашди. Бир-биридан холи равишда иш олиб борган қуйи партия бўғинларининг жанговарлигини ошириш мақсадида ана шу иш амалга оширилди.

● НОВГОРОД. «Энерготехпром» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг Пестоводаги тажриба-механика заводи тайёрлаётган блоклардан саноқли кунлар ичида бир неча минг киши яшайдиган қишлоқни бунёд этиш муқаррар бўлиб қолди. Ушбу материаллардан мактаб болалар боғчалари, дўконлар ҳам қуриш жуда осон.

● ДУШАНБЕ. Тожикистон пойтахтида касалликни аниқлайдиган маслаҳат маркази очилди. Марказ аҳоли соғлиғини сақлашга тааллуқли кўпгина муаммоларни ҳал этишга ёрдам беради. У ҳар куни мингга яқин беморни қабул қила олади. Марказ мутахассислари зарур бўлган тақдирда шаҳар поликлиникалари ва касалхоналарининг шифокорларига ҳам маслаҳатлар беришади, йўл-йўриқлар кўрсатишади.

● КОСОВ (Ивано-Франковск вилояти). Гуцулларнинг Тюдов қишлоғида Т. Г. Шевченко ҳайкали очилди. У 1862 йилда буюк қўбизчига аталган ёдгорликлардан бири бунёд этилган ерда, «Черемош» деҳқончилик фирмасининг маблағларига қурилди. Буюк қўбизчининг 1862 йилда ўрнатилган ҳайкали биринчи жаҳон уруши даврида бузиб юборилганди.

Янги ёдгорликни львовлик ҳайкалтарошлар ота-бола Одреховскийлар яратишди.

● САРАНСК. Мордва пойтахтида яна битта болалар касалхонаси пайдо бўлди. 260 ўринли ушбу шифохона аввалига жумҳурият раҳбар ходимлари учун мўлжалланган эди.

ЕРОСТИ ОМБОРИ

Муборак газни қайта ишлаш заводи билан Қорабайир ер ости табиий газ омбори ўртасида 40 километр масофага чўзилган қувур ўтказилди. Уни «Муборакгазпромстрой» трестининг мутахассислари белгиланган муддатдан кечикмай ўтказдилар. Бу линиядан алоҳида мақсадлар учун фойдаланилади. Қувур орқали омборга Муборак газни қайта ишлаш заводи технология қурилмаларида ишланган буфер газы деб аталадиган газ боради. Янги иншоотни қуришдан мақсад — газ танқис бўлиб қолган вақтларда ерости омборидан заводга йилига 1,5 миллиард кубметргача ёқилғи етказиб беришдир.

Газли Суми машинасозлик бирлашмасида тайёрланган қудратли агрегатлар ёз пайтида ерости омборига ҳайдаб беради. Бу агрегатлар ер остига газни 150 атмосфера босими билан ҳайдай олади, очиқ ҳавода ишлатишга мосланган. Бу объектни ишга тушириш муддатини қисқартирибгина қолмай, шу билан бу ишда 5 миллион сўмни тежаб қолиш имконини беради.

ХАЛҚАРО ҲАЁТ
ВОҚЕАЛАР, ФАКТЛАР, ЯНГИЛИКЛАР

ҲАМКОРЛИК ДАСТУРИ ИМЗОЛАНДИ

ОТТАВА. (ТАСС мухбири Валентин Василец). Пайшанба куни бу ерда ССЖИ билан Канада ўртасида мориф, фан ва маданият соҳасида айирбошлаш ва ҳамкорлик дастури имзоланди. Бу дастур иккала мамлакат халқларига бир-бирларини яхшироқ билиб олиш учун кенг имкониятлар очиб беради. Дастурда ССЖИ билим юртлари, фанлар академияси билан Канада илмгоҳлари ўртасидаги алоқаларни анча жонлантириш кўзда тутилган.

Бунда гап иккала мамлакатнинг бир-бирига делегациялар, олимлар, мутахассислар, талабаларни юбориб туриши, уларга ишлаш ва ўқиш учун имконият яратиб бериш тўғрисида бормоқда. Илмий ҳамкорлик, масалан, тиббиёт, биофизика, фазони тадқиқ этиш, тарих, иқтисодиёт, бошқарув қоидалари, ҳуқуқ, маркетинг каби соҳаларни қамраб олади. Мактабгача тарбия, бошланғич ва ўрта таълим соҳасида жадал тажриба алмашишни йўлга қўйиш режалаштирилмоқда. Канада ва Совет Иттифоқидаги иккита мактаб ўртасидаги ҳамкорликни ривожлантириш тўғрисидаги ғоя яхши қабул қилинди.

Дастурнинг муваффақиятли бажарилиши икки мамлакат созандалари, театр режиссёрлари, балетмейстерлари, декораторлари бирбирларининг ҳузурига кўпроқ боришларини билдиради. Ҳар икки томон ўз мусиқий ва театр жамоаларининг, айрим ижрочиларининг ижодий сафарларини рағбатлантириб туради. Шунингдек келишилган асосда ССЖИда Канада фильмлари премьералари ва кунларини ўтказиш кўзда тутилган.

Дастур иттифоқ жумҳуриятлари билан Канада вилоятлари ўртасидаги бевосита алоқаларни ривожлантириш учун яхши негиз яратади. Дастурни амалга оширишга Россия, Украина, Белоруссия, Ўзбекистондаги ҳамда Канаданинг Онтарио, Квебек, Альберта, Манитоба ва Саскачевани вилоятларидаги тегишли муассасалар жалб этилган.

Канада Ташқи ишлар вазирлигининг ССЖИ ва Шарқий Европа бошқармаси бош директори Родней Ирвин ТАСС мухбири билан суҳбатда маданият ва фан соҳаларидаги серқирра алоқаларнинг муваффақиятли ривожланиши иккала мамлакат ўртасидаги бутун ҳамкорликка омил бахш этишини таъкидлади. Унинг фикрича, мазкур соҳа — давлатларимиз ўртасида мустаҳкам алоқалар ўрнатишнинг асосий жиҳатларидан биридир. Бунда гап бевосита одамлар ўртасидаги алоқалар хусусида бормоқда. Бу эса ишончни мустаҳкамлаш учун зарурдир. Шу вазирликнинг ўзидаги халқаро маданий алоқалар бошқармасининг бош директори Ален Дадуа канадаликлар ва совет кишилари бир-бирларининг маданияти ва санъатига катта қизиқиш билан қараши аён эканлигини таъкидлади. Унинг айтишича, Совет Иттифоқи билан Канада ўртасидаги айирбошлаш миқёси ҳозир иккала малакатнинг молиявий имкониятлари билан чекланган, холос. Сизлар деди у, катта иқтисодий муаммоларга дуч келаяпсизлар, биз ҳам сарф харажатларни қисқартиришга мажбур қилувчи молиявий қийинчиликларни бошдан кечирмоқдамиз. Шунга қарамай, Дадуа маданият соҳасидаги Совет—Канада ҳамкорлиги муваффақиятли ривожланишига аминдир.

РУҲОНИЙ ВАЪЗ ЎҚИЙДИ

САН-ФРАНЦИСКО. (ТАСС мухбири Андрей СИДОРИН). 25 ноябрь якшанба куни таниқли америкалик руҳоний — Америка ислоҳ этилган черкови биллур кафедрал соборининг асосчиси Роберт Шуллер совет телевидениеси орқали совет кишилари учун ваъз ўқимоқчи. Бундай ваъзлар ойига бир мартадан жами 12 марта олиб кўрсатилади.

Руҳоний телевидение орқали ваъз ўқиётганига 20 йил бўлди. У АҚШдаги энг машҳур диний кўрсатувлардан бири — «илоҳий куч лаҳзаси»ни олиб боради. Бу кўрсатув АҚШ, Австралия, Канададаги 170 та телестанция, шунингдек йўлдош алоқа йўллари орқали Европадаги 22 мамлакатга олиб кўрсатилади.

(ТАСС).

Бир пиёла чой баҳона

Дам олиш саҳифаси

Халқимиз — азалдан куй ва қўшиқ шайдоси. Энг яхши тароналар одамнинг ҳордиғини чиқаради, кўтаринки кайфият бағишлайди, умидларига, орзуларига ёрқинлик беради. Шунинг учун ҳам тўйларимиз, тантаналаримиз кўрки — ҳонандаю созандаларни ҳамма эъзозлайди. Мана, бир неча йилдирки, Ўзбекистон ССЖ халқ артисти Шерали Жўраев мухлислар ардоғида. Чунки у халқимиз санъати дурдоналарини оламаро тарғиб қилиб келмоқда.

СУРАТДА: севимли қўшиқчи Шерали Жўраев Тошкент райони маданият уйи созандалари билан бирга хониш қилмоқда, яккахон раққоса Саодат Ҳамроқулова эса унга мос руҳда хиром этмоқда.

* * *

Фарғона водийси меҳнаткашлари халқимиз миллий анъаналарини кўз қорачиғидай сақлаб келишаяпти. «Қиз қувиш» ана шундай спорт баҳсларидан бири ҳисобланади.

Ф. НАЗИРОВ олган суратлар.

(ЎзТАГ).

Ойнома

ҚАВС

21 ноябрдан ақраб ўрнини олган қавс деҳқончилик йилининг тўққизинчи ойи. Қуёш бу даврда шу номдаги буржга кўчади. Қавс атамаси арабча. Форс-тожикчаси — камон, ўзбекчаси — ёй. Бу сўзлар айни юлдузлар буржининг шаклан камонга ўхшашидан олинган.

Демак, биринчидан, қавс бурж, иккинчидан, ой номларини билдиради. Шу билан бирга ўқ-ёй деганда, ёй сўзи бошқа маънода келади. Имлодаги қавс атамаси ҳам ёйга ўхшаганидан ҳосил бўлган. Унда халқ оғзаки ижодининг асосий қонунларидан бири, яъни турли нарса, ҳодисалар ўртасидаги ўхшашликларга қараб бир сўздан турли маъноларни ифода этувчи бирликлар келиб чиққан.

Фирдавсий қуйидаги ёй сўзини кўчма маънода ишлатган:

Сўзинг ўқ бўлсун,
Ақлинг ёй бўлсун.

Қавсда ҳам тун узайиши давом этиб, ой охирида 1 соату 31 минутга етади.

Бир шитобнинг бир қайтиши бор деганларидек, кўкламда сою дарёлардан асов тулпордек оққан оби ҳаёт эндиликда секинлашади. Айни пайтда зумрад тусга кириб, табиат шайдоларини ҳайратлантиради. Менинг тахминимча, бу ойда қуёш ўз таркибидаги етти хил нурдан зумрад туслисини сувга бахшида қилади. Эътиборли томони шундаки, қавс суви ниҳоятда шифобахш. Яъни:

Тоғ ҳавоси — дардга даво,
Қавс суви — танга раво.

Эндиликда деҳқонлар келаси йил мўл ҳосилига пухта замин яратиш пайида бўлмоқдалар. Чунончи ерни чок-чокидан чуқур ёриб шудгор қилиш, маромида гўнг ва ўғит солиш, шўрланган майдонларга яхшилаб яхоб бериш, имконига қараб қўриқ ерлар очиш-у янги боғзорлар бунёдга келтириш шулар жумласидандир.

Қишнинг қандай келишини кузга қараб билган бободеҳқон кимнинг кимлигини кузги юмушларига қараб аниқлайди.

Чорвачиликда ҳам долзарб бу кезлар. Ким ўз молларини соғлом, семиз ҳолга келтириб, мўл ем-хашак жамғарган, қўра-молхоналарини расамадли тарзда шайлаган бўлса, қишлов марраси шуники, совуқ кунларда панд емайди.

Чорваси тўқнинг кўнгли тўқ,
Кўнгли тўқнинг эли тўқ!

Р. ЖУМАНИЁЗОВ.

БОРМИСАН, ҚЎНҒИРОҚ!

Ҳажвия

— Ўтган дарсни ким айтади? — Адабиёт муаллими Одилжон Олимов синфга юзланди. Ўқувчилар бошларини эгиб, жим ўтиришарди.
— Нима, дим-дим ўйнадинглармми? — ҳайрон бўлди муаллим.

— Дарс мавзуини китобдан тополмадик, — чуғурлашди болалар.

— Сизларга тушунтирдим-ку: дастур ўзгарди, янги китоб ҳали чиқмайди. Қўшимча адабиёт ўқимасангиз, илмсиз қоласизлар.

— Қаердан олиб ўқиймиз? — сўради синфбоши Саиджон. — Қишлоқ кутубхоначиси газета ва журналларни тўплаб қассобга беради. Кейин суяксиз гўшт олади.

— Қўшни қишлоққа, район марказидаги кутубхонага боринглар. Ўқиш-ўрганиш игна билан қудуқ қазишдек бир гап.

— Қаердан, нимани ўқиш лозимлигини айтиб беринг.

— Яхши, ёзиб олинглар, — Одилжон дарс режаси ёзилган дафтарни кўздан кечириб, деди: — Келаётган ҳафтада қуйи синф дарсликларидан ўрганамиз. Укаларинг, қўни-қўшнилардан китоб суриштирасиз. Ундан кейин газета архивларидан ахтарасиз. Қатағонга учраган Омоний ва Замоний ҳақидаги мақолаларни ўқийсизлар. Бу ижодкорларнинг асарлари бир вақтлар ёндирилган, ҳали янгидан нашр этилмаган. Ундан кейин қардош халқ ижодкори Шамшонийнинг «Туз» асарини ўрганамиз. Асар ҳали ўзбекчага ағдарилмаган. Таржимонлар тер тўкишаяпти. Китоб дўконларини қараб боринглар. Дўст мамлакат адиби Ванг Панг ижодини районимизда биров билмас экан. Вилоятдаги билимдонлардан суриштириб айтиб бераман, дафтарларингга ёзиб оласизлар.

— Дафтар йўқ, чайқовдан ҳам топилмаяпти, — қичқиришди болалар.

— Ахтаринглар! Биз уруш маҳали дафтар тополмай, газета сатрлари орасига ёзардик. Ҳали у даражага етганимиз йўқ, шукур қилинглар. Ўқишни хоҳлаган имкон, хоҳламаган баҳона топади. Илгари дарсликда «Тиришқоқ Юн Су» деган хитой халқ эртаги бўларди. Бугунги кунга жуда мос тушарди, нимагадир дастурдан олиб ташлашди. Тиришқоқ Юн кундузи бойникида ишлаб, тунда ёнар қурт ёруғида китоб ўқирди. Чўпда қумга хат ёзарди. Дафтар-қаламсиз олим бўлган. Ундан ўрнак олинглар.

— Ўқув дастурини ким тузади? — сўради Саиджон.

— Билимдон олимларимиз.

— Олдин китоб чиқариб, кейин дастурни ўзгартиришса бўлмайдими?

— Жуда яхши бўларди. Китобсиз ҳаммамиз қийналаяпмиз.

— Саволим бор, — сўзамоллиги билан танилган жиккак Назира қўл кўтарди. — Равшаний ижодини ўрганамизми?

— Энди уни ўрганмаймиз, қораланди.

— Ие, қуйи синфда уни энг зўр ёзувчи, Омоний ва Замоний халқ душмани деган эдингиз-ку. Энди улар ўрин алмашдими?

— Шунақа, дўст деганларимиз душман, душман деганларимиз дўст чиқиб қолди, — ғулдиради Одилжон.

— Домла, сиз худо йўқ, дердингиз. Ҳозир ҳамма бор деяпти. Қайсинисига ишонайлик?

— Хоҳлаганларингга ишонаверинглар, ихтиёр ўзларингда.

— Менда савол бор! Мен гапирай! — ўқувчилар бирин-кетин қўл кўтаришарди. Шу пайт қўнғироқ чалинди. Пешонасига тер чиқа бошлаган Одилжон беихтиёр пичирлади: «Бормисан, қўнғироқ!».

Нуъмон МУЙИДИНОВ.

ХАНДА

— Алло! Ким бу? Э, хотин, сенмисан? Ҳа, яхши юрибман. Машина жойидами? Янгилик дейсанми? Машинага иккита фара билан аккумулятор олдим.

— Вой, ҳадеб машина, машина дейсиз, болаларни сўрамайсиз ҳам.

— Дарвоқе, болаларни машинага яқинлаштирма! Чизиб ташлашмасин!

* * *

Ўқитувчи:

— Дунё воқеалари ҳақида нималарни биласан?

Ўқувчи:

— Қўшнимиз Ризвон хола Хадича опа билан уришди. Ўғилжон опа эрини ҳушёрхонадан олиб келди.

* * *

— Тўйимиз тезроқ бўлса, ўзингизни бахтиёр ҳисоблармидингиз? — сўради қиз нозланиб.

— Бўлмасам-чи, ахир, отангиз директорлик қилаётган автобазага тезроқ инженер бўлиб олардим-да!

* * *

— Турмуш қуришимиздан олдин ҳадеб «Кинога олиб борай» деб ҳоли-жонимга қўймасдингиз. Энди эса лоақал кўнгил учун ҳам айтмайсиз-а?

— Хотинжон! Ана телевизор. Хоҳлаган программадан кино кўравер.

А. АЙИЗОВ.

НАФОСАТ, НАЗОКАТ, ГЎЗАЛЛИК...

«Фарғона дурдонаси —90» деб аталган базм рақси ижрочилари мусобақасига мамлакатимизнинг барча томонларидан қатнашчилар келишди. Фарғонадаги «Кимёгар» маданият саройининг саҳнасига Москва ва Тюмень, Комсомольск-Амур ва Жамбул, Чимкент ва Тошкент, Бухоро ва Фарғона, бошқа кўпгина шаҳарлардан келган рақс жуфтлари бирин-кетин чиқишди. Мусобақада қатнашаётган ўттиз етти жуфтнинг ҳаммаси жуда мураккаб ўйинларни бажаришда юксак маҳорат кўрсатишди.

Бир неча йилдан буён Фарғонадаги «Кимёгар» ва «Нефтчи» маданият саройлари ҳузурида, 1-шаҳар маданият уйида базм рақслари студиялари ишлаб турибди. У ерда тарбияланганлар обрўли мусобақаларда қатнашиб, ўз қобилиятларини намойиш этишмоқда. Улар ўтган йил баҳорида бу ерда бўлган жумҳурият мусобақасида кўплаб машҳур раққослар билан жиддий рақобат қилган эдилар.

Ҳакамлар ҳозирги мусобақаларнинг ғолибларини аниқлашди. Чимкентлик ТатьянаТарасенко ва Денис Ермолаев жуфти, Комсомольск-Амурлик Ася Костицина ва Александр Горковенко юқори баҳо олдилар. Европа рақсларини ижро этишда чимкентлик Ольга Саламатина билан Роман Пак, Лотин Америка рақсларини ижро этишда тюменлик Ольга Селиверстова билан Владислав Измайловдан иборат рақс жуфти энг яхши ижрочилар деб топилди.

Шатранж ажойиботлари

ФАЗОДАГИ «ЖАНГ»

Зуҳра ва Миррих томон бир вақтда парвоз қилиб, тезлигини ошириб бораётган икки совет космик кемасини бутун инсоният кузатарди. Фазогиручувчилар Марина Терентьева «Венера-64», Василий Биков эса «Марс-64»дан ўзаро ва Ер билан радиотелевизион алоқа боғлаб турардилар. Учишни бошқариш штабидаги олимлар фазодан олинаётган ажойиб-ғаройиб маълумотларни ўрганиш билан банд эдилар. Биз — шахматчи мухбирлар ҳаммадан кўпроқ хавотирланардик: бепоён коинот қўйнида чарх ураётган икки фазогирнинг радио орқали шахмат ўйнаши тарихда биринчи марта рўй бераётган воқеа, ахир!

Улар оддий шахматчи бўлсалар ҳам бу ўйин ҳаммани қизиқтириб қўйди... Қайси гроссмейстер муаллақлик вазиятида шахмат ўйнаб юрибди, дейсиз.

Фазогирлар зиммасидаги улкан иш режаси уларнинг шахмат юришларини Ерга бетўхтов юбориб туришларига имкон бермасди, албатта. Радио эшитувчилар ўйиннинг фақат бошланғич қисми билан танишиб чиқиб, оқ доналар сураётган Марина фарзин гамбитини қойилмақом қилиб ўйнаганига гувоҳ бўлдилар. Энди биз, шахматчилар сабрсизлик билан фазодан янги маълумотлар кутардик. Ниҳоят, навбатдаги алоқа сеанси пайтида телеэкранда кулиб турган Терентьевани кўрдик ва қўнғироқ овозини эшитдик:

— Барча ҳаваскорларга, айниқса шахматчи қизларга маълум қилмоқчиманки, мен ҳарқалай ютиб чиқдим. Ҳозир сизларга охирги вазиятни кўрсатаман: шу ерда Васянинг рухини олишим биланоқ у мени ғалаба билан табриклайди. Қабулга ўтаман...

Телевизор экранида биз кабинанинг ичкарисини кўриб қолдик. Унда Маринанинг қалами, ўчирғичи ҳамда магнитли шахмати сузиб юрарди.

— Тахтадаги вазият менга яхши кўринаяпти! — деб қолди кимдир.

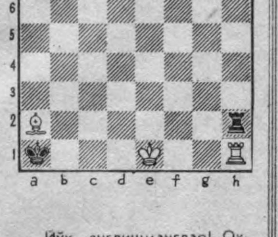

— Бу қанақаси, — деди ҳайрон бўлиб мухбирлардан бири. — Нега Василий таслим бўлди? Марина қора рухни олдим, деди. Лекин Ла8:а7 дан кейин пот-ку?! — Наҳотки, Биков шуни ҳам пайқамаган бўлса?!

Ҳамма тахтага тикилиб қолди. Аммо ҳеч ким гап нималигини аниқ билмасди. Энди қандай хабар тарқатсак экан? Ер юзидаги миллионлаб шахматчилар фазода ўйналган биринчи учрашув нима билан тугагани ҳақидаги хабарни сабрсизлик билан кутмоқда эдилар. Шу пайт кимдир:

— Буни қаранг, муаллақлик вазиятида шахмат тахтаси ҳам кабинада бемалол сузиб юришини ўйламабмиз-ку, дўстлар! Демак, биз экранда шахматнинг тасодифий ҳолатини кўрибмиз... — деб қолди. — Гап шундаки, тахтага нариги томондан кўз ташлаш лозим, бинобарин, вазият мана бундай бўлиши керак.

— Хўш, бу билан нимаси ўзгарди? Лh1:h2 дан кейин қора шоҳ, барибир, пот бўлади.

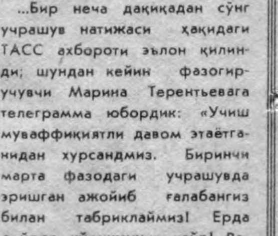

— Йўқ, янглишмангла р! Оқлар дастлаб рокировка қилади (1.0—0), сўнгра қоралар 1... Кра1:а2 ўйнагач, шоҳи билан (рухи билан эмас) қора рухни олади, вассалом! Кўриб турибсизки, пот деган нарса йўқ!

...Бир неча дақиқадан сўнг учрашув натижаси ҳақидаги ТАСС ахбороти эълон қилинди; шундан кейин фазогиручувчи Марина Терентьевага телеграмма юбордик: «Учиш муваффақиятли давом этаётганидан хурсандмиз. Биринчи марта фазодаги учрашувда эришган ажойиб ғалабангиз билан табриклаймиз! Ерда дийдор кўришгунча хайр! Венераликларга саломимизни етказинг!»

М. МУҲИДДИНОВ,
халқаро ҳакам.

БОШҚОТИРМА

1. Ёввойи ўт. 2. Онт. 3. Ечиш учун бериладиган математик ифода. 4. Суяксиз гўшт. 5. Устоз. 6. Зиёлилик, маърифат. 7. Иш, ҳаракат суръати. 8. Ўзаро беллашув. 9. Уфқда ҳосил бўладиган лоларанг қизиллик. 10. Бир авлод-аждодга мансуб кишилар. 11. Ёруғлик, нур. 12. Ўкинч. 13. Нон ёпувчи шахс. 14. Йиртқич ҳайвон. 15. Новдадан тўқилган рўзғор идиши. 16. Ҳосилни йиғиштириб олиш. 17. Шакар қиёмида қайнатиб тайёрланган суюқ ширинлик. 18. Ўзбек совет адиби. 19. Ошхона анжоми.

Тузувчи: Фаёз ҒАФУРОВ.

ЎЗГА САЙЁРАЛИК

Қатра

Саид Миррихий учар ликопчасини киши билмас дарахтзор орасига қўндирди-да, ўзини она сайёрасидагидек енгил ҳис этди. Унинг ягона мақсади ерликларнинг ҳаёт тарзини ўрганиб қайтиш эди. Атрофдагиларда шубҳа уйғотмаслик учун тўйга бораётгандек бир даста гул ва тугунча кўтариб, шаҳар автобусига чиқди. Бахтга қарши бўш жой йўқ экан. Шундоқ эшик ёнида турган эди, бир қиз у томон жажжи қўлларини чўзиб деди:

— Гулингизни менга бера қолинг.

Кетворган қиз экан, қўлини қуруқ қайтаргиси келмади.

— Марҳамат, — деди бу илтифотдан илҳомланиб кетган Саид Миррихий.

Қиз бошқа ҳеч нарса демади. Авайлабгина олди-да, гулдастага ҳавас билан тикилди. Бир пайт ёнгинасидаги ўриндиқда ўтирган гавдали киши:

— Тугунчангизни бу ёққа беринг, — деб секин туртди.

«Мен сиздан тугунча қарздорманми? Нега берар эканман? Ҳазиллашаяпсизми?» — демоқчи эди, аммо барзанги киши оғиз очирмасдан тугунчасини олиб қўйди. Ерликларнинг олижаноблигидан Саид Миррихий хафа бўлди: «Ўзимизнинг сайёрага нима етсин». Навбатдаги бекатлардан бирида нарсаларидан умидини узиб тушиб кетди.

— Ҳой, яхши йигит, гулингизни олинг.

— Тугунчани ёддан чиқардингиз, биродар! — дея ортидан йўловчилар бақириб-чақириб қолишди.

Саид Миррихий эшитса ҳам орқасига қарамади. «Ерликларнинг одамни тағин майна қилганини қаранг-а, — кўнглидан ўтказди. — Яхшиямки, манзилимга етиб келдим. Бўлмаса қолган бор буд-шудумни ҳам шилиб олишарди...

Нурмамат АШУРОВ.

ТАБИАТСЕВАРЛАР ДОРИЛФУНУНИ

Тошкент қишлоқ хўжалигини ирригациялаш ва механизациялаш инженерлари илмгоҳининг Қарши бўлимида «Эколог» дорилфунуни очилди. Унинг ўқув дастури икки йилга мўлжалланган.

Бўлажак мелиораторлар, ер тузувчилар, инженерлар, бошқа касб мутахассислари дорилфунунни тугатгач, экология маълумоти ҳақида гувоҳнома оладилар. Бу ерда олинган билимлар табиатни муҳофаза қилиш, ўлка бойликларидан оқилона фойдаланиш муаммоларини ҳал этишда уларга ёрдам беради.

Вилоят ўқув юртларида экология таълимига катта эътибор бера бошладилар. Масалан, Ҳамид Олимжон номли Қарши педагогика илмгоҳида «Эколог» клуби ташкил этилди. Шу олий ўқув юртининг юқори курсларида ўқиётган барча ёшлар экологиядан анча кенгайтирилган сабоқ олмоқдалар.

Қарши қишлоқ хўжалик, политехника ва кооператив техникумларида, педагогика билим юртида ҳам табиат ҳимоячиларининг клублари ташкил этилган.

МУШТАРИЙЛАР ДИҚҚАТИГА!

1991 йил учун газета ва журналларга обуна тўплаш 1 декабргача давом этади.

«Қишлоқ ҳақиқати»нинг бир йиллик обуна нархи: 17 сўм 40 тийин. Ярим йилга 8 сўм 70 тийин, уч ойга 4 сўм 35 тийин тўлайсиз. Индекс: 64602.

Газетамизнинг доимий муштарийси бўлиб қоласиз, деган умиддамиз.

Шунақаси ҳам бўлади

ҚОЧОҚ МАЙМУН

Бу воқеа яқинда Термиз шаҳар ҳайвонот боғида рўй берди. Турли ҳайвонлар, қушлар, моллар махсус автомашинада Сурхондарё вилоятининг турли бурчакларига олиб борилиб, одамларга кўрсатиб турилади. Яқинда навбатдаги шундай томошадан қайтилди. Ҳайвонлар орасида кичик бир маймун ҳам бор эди. У эътиборсизлик туфайли очиқ қолган эшикдан қочди. Аммо узоққа бормади, дарахт устига чиқиб олди. Ҳайвонот боғи қурилишида ишловчи кишилардан бири анча уринишдан сўнг уни бир амаллаб ушлади.

Қ. АБДУЖАЛИЛОВ.

Муҳаррир вазифасини бажарувчи
Н. ЁҚУБОВ.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ» — «СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-56-21, 33-16-27-, 32-54-41, Масъул котиб — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими — 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими — 32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 32-54-51. Чорвачилик бўлими — 32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 33-54-33. 32-56-36, Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52, Таржима бўлимлари — 32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Д. 1973.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12